48ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 932 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 8/21 ՅՈՒԼԻՍ 1904 7 ԺԷՍԱԳԻՒԼ ԷՎԷԼ 1322 – 8 ԷՍՄԻՋ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de Pera S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Քարաք Պէյ Փողոց, 38

թղթագրութեան ուղղուած գրութիւնները եւ լրեն տրուիք։

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԶԱՏԱՄԻՏ ԹԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنجه یومی وسیاسی غزیته‌در
صاحب امتیازی : ارمانسی قریه
اداره خانه‌سی : پاب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Կոլոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Գուռանցերու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ ամիսէ աւելի ծանուցմանց համար մանաւոր պայմաններ։

Ս. ՂԱԶԱՐՈՒ ՎԱՆՔԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

(ՄԻԼԱՆԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ)

Առաջնորդս զիս տարաւ վանքի եկեղեցին, որ գոթական է, պատերը զարդարուած են հայ աւարներու պատկերներով. ունի վեց խորան. ինչպէս Իտալիոյ ամէն եկեղեցիներուն մէջ, հոս ալ մարմարեայ թանկագին սիւներ կը տեսնես։ Իտալիոյ Մարգարիտա մայր թագուհին նուիրած է պղնձէ շքեղ կանթեղ մը և մետաքսէ մեծ վարագոյր մը, աւագ խորանի համար, վեց հազար ֆրանքի արժողութեամբ։ Եկեղեցին ունի երեք ապակիէ մեծ պատուհան, որուն վրայ նկարուած են Ս. Սահակ, Ս. Մեսրոպ, Ս. Ղազար։ Եկեղեցական բոլոր արարողութիւններ և երգեր զուտ մեր հին եկեղեցական երգերն են. առաջնորդս ինծի մարմարէ տախտակ մը կը ցուցնէ գետնի վրայ և կ'արտասանէ արձանագրութեան մէկ կողը։

Մխիթար Աբբահօր գերեզմանն է։ Եկեղեցիէն շատ հեռու չէ վանքի ճաշարանը։ Ընդարձակ գեղեցիկ սրահ մը՝ ամէն կողմ պատկերներով զարդարուած։ Մէջտեղը բեմ մը կայ ուսկից աշակերտներէն մէկը, ճաշի ժամանակ, Աստուածաշունչի գլուխ մը և ուրիշ գրագրար գիրք մը կը կարդայ, մինչեւ որ Արքահայրը զանգակով դադրելու նշան տայ։ Պատուղ գան, կէսօրները, սեղանի վրայ կը ծառայուի երեք քսակ կերակրեղէն, իրիկուններ՝ նոյնպէս։ Ճաշը կը ելնի և կը վերջանայ երկայն աղօթքներով, մինչեւ վերջ բարձրակ լռութիւն կը տիրէ ճաշարանին մէջ. արդէն առաջնորդս մուտքին վրայ երկու տողով կանոն մը ցուցուց, զոր մէջտեղ կը բերեմ իբրեւ հետաքրքրական բան մը, ոչ իբրեւ առողջարանական առած մը։

«Ատ լռութիւն է պահելի, և Սուրբ Դրոց ուշ դնելի»։ Ճաշարանը Մխիթար Աբբահօր ժամանակէն ի վեր անփոփոխ մնացած է։

* * *

Առաւօտեան երբոյ. ժամ 5ին զանգակներու ներդաշնակութիւնը հրաւէր կը կարդայ վանականներուն քունը թօթափել և աղօթելու երթալ։ Կէս ժամ վերջ եկեղեցին հաւաքուած կ'ըլլան քահանաներ և աշակերտներ. գիշերային և առաւօտեան ժամերգութիւնները կը կատարեն. յետոյ վարդապետները պատարագել կը սկսին։ Մինչեւ ասոնց աւարտումը արդէն երկու ժամ անցած կ'ըլլայ։ Սուրբ և կամ առնելէ վերջ՝ կը հեմեն վանքը շրջապատող ընդարձակ պարտէզներուն մէջ որոնց դիմացը լճակը կը սփռէ իր գոյնզգոյն նկարները։

Կէս ժամ վերջ ամէն մարդ իր խցիկը կը քաշուի։ Փոքրիկ սենեակ մըն է ասիկա, անկողինով մը, աղօթարանով մը, գրասեղանով, և երկու—երեք առանձնական մատենադարաններով։ Մինչեւ կէսօր պարտական է ամէն մարդ անոր մէջ կարդալ և գրել, ուզողը կրնայ մեծ մատենադարանը երթալ աշխատիլ կամ ճեմարանը։ Այսպէս կը կոչենք մեր հասարակաց ընթերցարանը. հոն պիտի գտնէք գրասեղանին վրայ ձեր Պոլիսի բոլոր թերթերը Մանզումէ, Բիւզանդիոն, Մասիս, Արեւելք, եւայլն, ինչպէս նաեւ բառգիրքներու և հանրագիտակներու հաւաքածոյ մը։ Ընթերցումի այս կանոնին այնքան վարժուած են միաբանները որ կը դժկամակին երբ շաբաթն անգամ մը, իբրեւ զբօսանք, մօտակայ Լիսօ կղզին կ'երթան։

Կէսօրին զանգակները միաբանները ժամերգութեան կը կանչէ, որ կէս ժամ կը տեւէ. անկից յետոյ ճաշարանը կ'երթան, միշտ զանգակի նշանով. այս ամէն երթեւեկութեանց ժամանակ՝ միաբանները պարտական են բացարձակ լռութիւն պահելու, կանոնաւոր կերպով և զոյգ զոյգ քալելու։ Ճաշէն՝ ժամ մը հանգիստ կը յաջորդէ. վանականները պարտէզին մէջ կը շրջին աղօթելով, իւրաքանչիւրը իր կարգացած կրօնական գիրքերը պատմելով. նորէն միաբանները, ուրուականի պէս կը ցրուին ծառերուն մէջ ու կ'անհետանան, ամէն մարդ իր խցիկը կը քաշուի, ընթերցումները շարունակելու համար։ Լռութիւնը կը վերսկսի պարտէզին մէջ, և աշխատանքի սենեակներուն։ Երկու ժամ աշխատանքի՝ կէս ժամ հանգիստ կը յաջորդէ, յետոյ ժամ մը երեկոյեան աղօթք, յետոյ նորէն ուսում։ Միաբանները վերջին անգամ մը ծովափը կ'ելլեն և հոն կը գտնեն վերջալոյսի լճակը իր բոլոր շքեղութեան մէջ, ծիրանիներու և բեհեղներու մէջ. նոճիներուն տակ չբջելով կամ կղզիին ծայրը, թուփերուն տակ բազմած, բնութեան գեղեցկութիւններուն վրայ կը խօսին. մթութիւնը երթալով կ'ուժի մեկնող լոյսերուն ետեւէն. վենետիկի բոլոր զանգակները միասին երեկոյեան անոյշ ներդաշնակութիւն մը կ'երգեն, որ լի է հոգեւոր ու միսիթիթ երաղանքներով։ Ս. Ղազարու զանգակներն ալ իրենց ձայնը հեռուէն անոնց կը խառնեն հրաւէր տալով Անձէլիւսի։ Ալ ոչ մէկ վանական հրաման ունի դուրս մնալու, և ոչ մէկ հիւր կրնայ Ս. Ղազար մնալ։ Միաբանները կը հաւաքուին եկեղեցի բարեպաշտ ընթերցումներ լսելու համար։ Ճաշարանի զանգակը կը լսուի ժամը ութին. ընթրիքէն յետոյ, որ քառորդ մը կը տեւէ միաբանները կը հաւաքուին հասարակաց ընթերցարանը, ճեմելու, խօսակցելու կամ օրուան թերթերը կարդալու։ Ժամը 9ին ննջելու զանգակը կը հնչէ, և միաբանները, լռիկ, իրենց սենեակները կ'առանձնանան։

Դալով Միաբանութեան, ան կը բաղկանայ վաթսուն հոգիէ, եթէ բացականերն ալ հաշուենք. վանքին մէջ, ներկայացէս 20 վարդապետ կայ, քանի փոքր աշակերտներ, ութը երիցագոյն աշակերտներ, հինգ աշխատաւոր միաբաններ, որ վանականի զգեստով ծառայութիւն կ'ընեն. նաւավարներ և ուրիշ միւս ծառաներ՝ իտալացի են։ Ամէնը միասին՝ յիսուն հոգիէ ընտանիք մը կը կազմեն։

Այս վայրկենին, դուրսը, լճակին վրայէն, իտալացի տղաքներու խումբ մը կ'անցնէր նաւագարաններու ընկերութեամբ երգելով. երաժշտութեան աչխարհն է Իտալիա. ա՛նչափ հեշտալի եկան իրենց եղանակները ականջիս որ դժկամակութիւն չզգացի բնաւ՝ շրջակայ լռութիւնը վայրկեան մը վրդովուած տեսնելով...։

Մ. Ս.

Պարզ Խօսքեր

ԲԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

1865 Յունիս 27ին, Հիւնքարպէյենեան հոգեւոր Տ. Յովհաննէս Ա. քահանան առաջին պատարագը կը մատուցանէր Բարիզի Նորահաստատ մատուռին մէջ։ Այսօր՝ իր 40 տարի եթաը, այդ մատուռին տեղ կը բարձրանայ հոյակապ եկեղեցի մը, բիւրաւոր ոսկիներու ծախքով կառուցուած։ Այս եկեղեցիին շինութեան առթիւ շատ քննադատութիւններ եղան, ներքին զարդարանքները անյարմար նկատուեցան եւն. եւն., բայց Բարիզ հաստատուած պատուաւոր Հայ վանականն մը կը գրէ թէ ըսուած խօսքերուն մեծ մասը անձնական հակառակութեան և վնասուած շահերու ցաւին արդիւնք են աւելի քան թէ եկեղեցական նախանձախնդրութեան։ Բարիզի Հայոց Հոգեւոր հովիւը, նաև երկու բարձրաստիճան Հայ եկեղեցականներ՝ Տ. Արիստակէս Սեդրակեանց և Տ. Յովսէփ Սարաճեան եպիսկոպոսները, որոնք եկեղեցական կանոններու պահպանման նախանձախնդիր կրօնաւորներ են, անշուշտ մեզմէ աւելի աղէկ գիտեն թէ եկեղեցիին ո՛ր մասը, ո՛ր զարդարանքը անյարմար է և ըստ այնմ կը խօսին Գ. Մանթաշեանցի, որ այնքան ոսկի ծախսելէն ետքը հարկաւ չուզեր որ քննադատելի բան մը մնայ իր չինած եկեղեցիին վրայ։

ՍԻՄԷՈՆ ԾԵՐՈՒՆԻ

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՄ

ՅԱՆՈՒՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Տէր Խմբագիր

Ասկէ մէկ քանի ամիս առաջ, հրապարակի վրայ ճանչցուած յանձնակատար մը և գրավաճառ մը վաճառատունս գալով գրականութեան վրայ երկար ճառ մը խօսեցան և ըսին որ ինչպէս ապրուստի, հագուստի, ուսեսամի եւն.ի համար մասնաւոր բաժին մը ունիմ ելմտացոյցիս մէջ, պէտք է յանուն գրականութեան և մտաւոր զարգացման ալ գլուխ մը բանամ ծախքերուս մէջ, քանի որ գրականութիւնն ալ հոգիին սնունդն է։ Ես իբրեւ համեստ զարգացումի տէր գործի մարդ մը, խորհեցայ որ այս զարգացած անձինքը պատճառ մը չունէին զիս սխալ ուղղութեան մը առաջնորդելու, քանի որ այնչափ համոզիչ ձեւերով ու բառերով կ'ընէին իրենց առաջարկը։ Համակերպեցայ անմիջապէս և իրենց առաջարկին վրայ, յանուն գրականութեան երկու բաժնեգին վճարեցի մեծածաւալ շաբաթաթերթի մը համար, որուն երեսը բնաւ չէի տեսած մինչեւ այն ատեն, և կարդալով հասկցայ որ «Մաղիկ» շաբաթաթերթն է։

Եաքը, նկատելով որ աղգականներէս մէկ երկու անձեր ալ կան որոնք զուրկ են մտաւորական զարգացումէ, փափաքելով որ անոնք ալ իմ մտաւորական զարգացմանս մասնակցին, անմիջապէս անոնց ալ յանձնարարեցի ոռոնք յանուն գրականութեան մէկ մէկ, երկերկու բաժնեգին վճարեցին «Մաղիկ» շաբաթաթերթին, յուսալով որ տարի մը ետքն նոյն թերթին ընթերցումովը պիտի մշակուի իրենց միտքը։ Թերթերը գալ սկսան և տեսանք որ փոխանակ մեր միտքերը մշակուելու, կիրքերը կը մշակուէին։ Բոզանոցի պատմութիւնները, լկտի տեսարանները, վաւաշոտ կիներու ցասկոտութիւնները, և այն ամէն գանելի ու զզուելի մոլութիւնները, զոր պատուաւոր մարդ մը բերան առնելու կ'ամչնայ ո՛և է մէկու առջեւ, յաջորդաբար կը կարդայինք «Մաղիկ» շաբաթաթերթին մէջ որ այդպիսով չբաւականանալով, միւս կողմէ շարունակ կը հարուածէր ուրիշ թերթերը թէ անոնք գրականութիւն չեն գիտեր, զարգացում չունին եւն., եւն.։ Դարձը այն ատենուան առաջ գնաց որ ստիպուեցայ թերթերը պահել չափահաս մէկ զաւկս, բայց, ինչպէս բնական է, անծանօթին տենչը մղած էր զայն այն պահուած թերթերը կարդալու և օր մըն ալ տեսայ որ տարեսաս 200 ոսկի կը խնդրէր ինձմէ, բաժերկութիւն ուսանելու պատրաստակին տակ Եւրոպա երթալու։ Այս անակնկալ առաջարկը գիտէի որ ուրիշ բան չէր եթէ ոչ «Մաղիկ»ի Միքամիտի արկածներուն մասնակից ըլլալու տենչանք մը, որ ի՛նչ մեղքս պահեմ, իմ մէջս ալ ոչ նուազ կ'արթննար երբ ամէն անգամ կարդայի այն երգչուհիները, դաստիարակուհիները, դերասանուհիներն ու տանտիրուհիները, որոնք բարեւ չըսած իրենց ամէնէն գրգռիչ առաջարկները կ'ընէին։ Ա՛լ հիմա գրականութիւնը, մտաւոր զարգացումը մոռցած էի և շարունակ շաբաթի օրերուն կ'սպասէի որ կ'ուշանար, ա՜ղ։ Վերջապէս ի՞նչ կ'ուզէք որ պատահի։ Օր մըն ալ տեսայ որ շաբաթաթերթերը յանուն գրականութեան իր ծաւալը կէսի իջեցուց և այս շաբթուայ բոլորովին դադրեցաւ, վերջնականապէս իրեն հետ տանելով մեր բաժնեգիններն ու մտաւորական զարգացումը։ Հետաքրքրութիւնը զիս մղեց հասկնալու համար թէ ի՞նչ խեղկատակութիւն էր ասա և թէ մտաւոր զարգացումս այնչափ նախանձախնդիր դանուող յանձնակատարն ու գրավաճառը փոխարինութիւն մը չի պիտի ընէին իմ բաժնեգիններուս, քանի որ իրենց վստահելով էր որ վճարեցի ես վանոնք։ Բայց աւա՜ղ, անոնք հիմա փոխած էին իրենց լեզուն յանուն գրականութեան և թերթն ալ ստիպուեր էր դադրիլ հրատարակուելէ, միշտ յանուն գրականութեան։

Բայց որովհետեւ ասանկ պարագաներու մէջ ամէն չարիքէ բարիք մը կը ծնի, իմ վճարած երկու բաժնեգիններէս ալ սա բարիքը ծնաւ որ ասկէ ետքը ո՛և է առաջարկ չընդունիմ յանուն գրականութեան, մինչեւ որ վստահ չըլլամ թէ առաջարկողները փոած առնելիք մը չուենին գրականութենէն։

Մտաւորական զարգացումի մէջ կէս ճամբան մնացած

«ՄԱՂԻԿ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ՄԸ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԸՄՐԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԲԱՆԱԿՆԵՐԸ Ծ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ՋՕՐՔԵՐՈՒՆ

ՃԱԲՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱՆՔԸ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹԵՐԸՆ

Ֆեռկ-Հուանկ-Զեռկէ գրուած՝ «Սքանսարս»ի մասնաւոր թղթակցին կողմէ։

Զինուորական և քաղաքական մեծ խնդիր մը լուծուելու վրայ է Մանչուրիոյ մէջ։ Վերջին դարուն սկիզբը ընդունուած և ֆրանքեզերմանական պատերազմէն վերջ կատարելագործուած զինուորական դրութիւնը սահման չորոշեր մրցակից Տէրութեանց զինեալ ուժերուն թուական չափին համար։ Ռուսիա 65 միլիոն արու բնակիչ ունենալով, կարող է երեքուկէս միլիոնոց բանակ մը հանել, իբրեւ առեալ ընդհանուր զօրահանութիւնը, որ դրօշի տակ կը կոչէ 20էն մինչեւ 40 տարեկան բոլոր արուները սրոնք ի վիճակի են զէնք կրելու։ Գերմանիա, որուն արու բնակիչներուն թիւն է գրեթէ 28 միլիոն, պատերազմի ժամանակ 4 միլիոն զինուոր պարբնակող բանակ մը կրնայ հանել։ Բայց թիւերը միայն ճակատամարտներ չեն չարիր, ինչպէս մեր փոքրիկ կղզիին (Անգլիոյ) պատմութիւնն ալ յաճախ ապացուցած է։ Ոգակը քանակէն աւելի կը խօսի, և բարւոք կազմակերպուած ու բարւոք պարենաւորուած և հանդերձուած բանակ մը փոքրաւոր և կրթուի առաջնորդներու ներքեւ աւելի ահեղի կ'ելլայ քան անհամար բազմութիւնները զինեալ և համազգեստաւոր քաղաքացիներու։ Ասոր մէջ կը կայանայ Ճաբոնի յոյսը։ Թիւերով չի կրնար մրցիլ իր հզօր հակառակորդին հետ, որ բնակելի երկրագունդին մէկ եօթներորդը կը գրաւէ։ Ճաբոնի արու բնակիչներուն թիւը 23 միլիոնէն պակաս է, և իր բանակը պատերազմի ժամանակ 400,000 հոգի է։ Բայց մէկ կողմ թողլով Ռուսիոյ դրական կարողութիւնը և զինուորներուն որակը, գլխաւոր խնդիրը ա՛ է թէ Ռուսիա ինչ մասնաւոր դիրքերու թիւնները։ Ենթարկուած է այս Պատերազմին մէջ իր մեծամեծ ամրոցները՝ փոխադրելու, կերակրելու և հագուստեցնելու համար։

Միշտ դժուար եղած է որոշ գաղափար մը կազմել Ռուսիոյ բան ուժերուն վրայ։ Ցրանքեւերման պատերազմէն վերջ իր բանակը կը բաղկանար 518,000 հետեւակներէ, 44,685 հեծելազօրքերէ, 78,000 խաղաներէ և 2520 դաշտային թնդանօթներէ։ Ասով անշուշտ չէր սպառեր կայսրութեան կարողութիւնը, և կարելի է ենթադրել թէ տեսականին մէջ Ռուսիա անսահման պահեստի ուժեր ունի։ Բայց ժամանակի և միջոցի մասնաւոր դժուարութիւններ անբռնաբարելի չափ մը կ'որոշեն դէպի Մանչուրիա իր զրկելիք զօրութիւններուն համար։ Զինեալ Արեւելեան Երկաթուղիին չինութիւնը բարեփոխեց իր դիրքը և կարողացաւ դայն թափանցել մինչեւ Մանչուրիոյ սիրտը և գրաւել այդ ընդարձակ գաւառին երեք գլխաւոր քաղաքները կարճ ժամանակի մէջ։ Շատ մը կարծիքներ կան իմասին այն զօրքերու թիւին զոր Ռուսիա կրնայ Ճաբոնցիներուն յառաջխաղացման դէմ հանել։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՒՐԹՕՆԸ 116

ՔԱՍՍԱՔ

ՈՍԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

ՎԷՊ

ՅՈՂԱԿԱՆ-ԸՆՏՕՆԵՐԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՑ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԲ.

Տիկին Ադամեան երկու օրիորդներուն ընկերակցութեամբը սրահ վերադարձաւ, անբացատրելի տպաւորութեան մը ենթարկուած։ Նամակը Նուարդի ձեռքն էր, որ հակառակ անոր պարունակութիւնը հասկնալու բուռն տենչին, չէր համարձակեր զայն բանալ, քանի որ իր հասցէին ուղղուած չէր։

—Բա՛ց տեսնենք սա նամակդ Նուարդ, քաւ տանեարուհին, ուրկէ՞ է եղեր։

—Կարելի է գաղտնի մնալու սանմանուած բան մըն է, առարկեց տիկին Պարգեւեան, դուք Վարդանոյշի հետ ներս դացէք կարդացէք։

—Մենք ձեզմէ ծածուկ բան չունինք, պատասխանեց տանտիրուհին, օրուն պնդումին վրայ Նուարդ պատռեց պահարանը և թուղթի բաւական ըստուար ծրարի մը մէջէն լուսանկար մը սահեցաւ ինկաւ։ Ամէնուն ալ ուշադրութիւնը դէպ ի լուսանկարը դարձաւ և երբ տիկին Պարգեւեան ձեռքն առաւ զայն՝ Ամէլի որ հեռուէն կը դիտէր անմիջապէս քիմը վազեց ձէ վայրկենական զնուութենէն մը ետք,

—Սիմօ՛նը, գոչեց, մատակարա՛ս, կը ճանչնայի՞ք միթէ զայն, ոհ Աստուած իմ աս ինչ անակնկալ։

Երկու օրիորդներն ալ ուշադրութեամբ դիտեցին լուսանկարը ու Վարդանոյշ ոչ նուազ զարմացական շեչտով մը.

—Ծեր յաճախորդը, գոչեց, այն Իզմիրցին որ մէկ քանի օր առաջ եկաւ ու շրջազգեստ մը յանձնարարեց աղջկանը համար։ Բայց մինչ ձեր մատակարարն էր ան, ինչ դարձուած, ինչ գաղտնիք։

Երկու աղջիկներուն այս խօսակցութեան պահուն Վարդանոյշ ձամակը առաւ Նուարդի ձեռքէն ու պարունակութիւնը կարդալէ առաջ ակնարկ մը ուղղեց ստորագրութեանը վրայ. աչքերը մթագնեցան, կարդացածին չէր կրնար հաւատալ, ԴՈՒՌԴՈՐ ԱՌԱՄԵԱՆ էր ստորագրութիւնը. վայրկենապէս դէմքու պոյտի մը ենթարկուեցաւ աղջիկը ու լալահառաչ ձայնով դեռին ինկաւ

—Հայրիկս, ա՜խ հայրիկս է եղեր... հեծելով։

Եւ Տիկին Ադամեան որ տիկին Պարգեւեանը յարգելու համար մինչեւ այդ յպահուն իրարանցում չէր ցուցներ, Վարդանոյշի այս յանկարծական նուաղումն ու հայրիկս բառերէն զգածուած՝ ինքն ալ ձեռք առաւ նամակը և ճանչնալով ամուսնոյն ձեռագիրը.

—Դիտէի որ ան էր. գոչեց, ուրիշ անծանօթ մը չէր կրնար այնչափ գորով ցոյց տալ Վարդանոյշի։ Եւ խոր հեծկլտուք մը խեղճ կնոջ ձայնը խեղդեց կոկորդին մէջ։

Վայրկեան մը անբացատրելի լռութիւն տիրեց սենեակին մէջ, ուր ներկայ դանուողներուն ամէնքն ալ այս ծանր անակնկալներուն ազդեցութեանը տակ ընկճած՝ բերան չէին կրնար բանալ։ Տիկին Պարգեւեան հարիւր անգամ զղջացած էր սանկ յանկարծակի տեսարաններու ներկայ դանուելուն, որոնք բոլորովին վտանգաւոր էին իր Ջղային կազմուածքին։ Ցուցամի առաջին տպաւորութիւնն անցնելէն ետք, Նուարդ հքեռի սրօսակը հանեց գրպանէն ու տիկին Ադամեանի ու Վարդանոյշի անհրաժեշտ խնամքները մատուցանելով զանոնք հանդարտեցուց։

—Նախախնամութեան մէկ մասը կենալու է այս դործին մէջ, յարեց տիկին Պարգեւեան։

—Բայց այսչափ տարի է մօրս դործերը կը վարէր, օր մը չէինք լսած բերնէն թէ կին, զաւակ ունի, բաւ Ամէլի, և սակայն միշտ մելամաղձոտ ու մտածկոտ էր և, շատ քիչ անգամ երեսը կը խնդար։

—Ա՜խ այն օրուան գուրգուրանքները զուտ հարրական էին, հառաչեց Վարդանոյշ արցունքները սրբելով, ան ինչ հեզեղի պէս արցունք էր որ կը թափէր ալքերէն, բայց ինչ պատճառ ունէր ինքզինքը մեզմէ պահելու, ինչո՞ւ այն օր չըսաւ թէ իմ հայրիկս էր ինք։

—Ադ բացատրութիւնները անշուշտ նամակին մէջ գրուած պիտի ըլլան ըսաւ տիկին Պարգեւեան, և կը փափաքիմ որ առանձնակի կերպով կարդաք զայն դուք ձեզի։

—Մենք ծածուկ բան չունինք, առարկեց տանտիրուհին, ինչ որ ունինք բացորոշ է։ Ամէլի փափկանկատութեան համար պահ մը մեկնիլ պատրաստուեցաւ սենեակէն, տիկին Ադամեան զայն արգիլելով։

—Դուք մեզմէ երկար ապրած էք ամուսնոյս հետ, բաւ, հետեւաբար անոր կեանքը ձեզի համար ալ անծանօթ կողմ մը չունի։ Եւ տանտիրուհիին խնդրանքով հետեւեալ տողերը կարդաց Նուարդ նամակին մէջէն։

Վշտաչարչար ամուսինս եւ հոգեհատոր զաւակս Վարդանոյշ

Երկար տարիներու բացակայութենէ մը ետք, բախտին անակնկալ մէկ առաջնորդութեամբը, կրկին դտայ ձեր հետքը, ճիշդ այն օր, ուր իմ կամքէս անկախ միտճառով մը ստիպուած էի մեկնիլ։ Ասիկայ ալ անչուշտ ճակատագրական բան մը ունէր իր մէջ որ մեկնելէս հազիւ երեք ժամ առաջ կը գտնէի ձեր ընակարանը, և աւա՜ղ, չէի կրնար արձակ համարձակ ըսել թէ, ես այն տարաբախտ Գրիգոր Ադամեանն եմ որ մեղանչեցի կնոջս դէմ, զաւկիս դէմ, խղճիս դէմ։ Սիրելի՛ ամուսինս, դուն բացակայ էիր տունէն և ասիկայ բախտաւորութիւն մըն էր, որովհետեւ եթէ հոն ըլլայիր, պիտի ճանչնայիր զիս ու պիտի չթոյլատրէիր որ մեկնիմ, և այն պատճառն ուր երկար տարիներէ ետք զիրար կը գտնէինք, դոցել ստիպուէինք բաժնուիլ ծանր անպատուութիւնով մը, զոր Աստուած խնայեցինձ ու ձեզ։ Դող մի՛ ելլաք սակայն, սիրելի ամուսինս ու զաւակս, անպատուութիւնը չի կրնար մուտ գտնել մեր սեմէն ներս, և իմ ու ձեր անսահման դժբախտութեան բուն չարժառիթն ալ իմ չափազանց պատուախնդրութիւնն էր, որուն հետեւանքով լքեցի դործս, ընտանիքս ու յարեցայ տառապագին կեանքի մը, որ դեռ չկրցաւ փր վախճանին հասնիլ։ Վարդանոյշը տեսնելէ ետք անկէ բաժնուիլ, Աստուա՛ծ իմ, ասկէ աւելի ի՞նչ ծանր պատիժ կրնայ ըլլալ հոր մը համար, որ գտնէ զաւակը համբուրելու, զայն սրտին վրայ սեղմելու, զաւա՛կս, հրեշտակս, անուանելու երջանկութիւնն իսկ չի կրնար ունենալ և առատ արցունքներով միայն կը բաւականանայ։ Մի՛ զարմանաք երբ ըսեմ թէ այն պահուն ուր դուք նամակս կը կարդաք, ես ծովուն վրայ կը ճամբորդեմ Նիւ Եորք երթալու համար, ուրկէ չարունակ պիտի գրեմ։ Կեանքս ապրեցուած մը եղաւ, և այս ճամբորդութիւնս բոլորովին առեղծուած կը մնայ ինձ համար, զոր ստիպուեցայ կատարել անպատուութենէ փրկելու համար ընտանիքիս անունը։

(Շարունակելի)

Ամէնէն բարձր թակը, որուն կարելի է աւելի հաւատք ընծայել, մէկ քառորդ միլիոնի կը հանէ Մանչուրիոյ մէջ գործելու կարող ռուս զօրքերուն թիւը։ Բայց բուն տեղին վրայ խնդիրը ուսումնասիրող ռազմագէտները ա՛յն կարծիքը ունին թէ ռուսական զօրուժիւնը 175,000էն անդին չի կրնար անցնիլ։ 1903ի ամառէն առաջ, Պայքալ Լճին արեւելեան կողմը պատերազմի կարող ռուսական բանակին չափը 116,000 հոգի և 150 թնդանօթ էին։ Ներկայ տարւոյն Յունուարին մէջ հաշիւ եղած էր որ այս թիւին վրայ աւելցնելով Սիպերիոյ զինուորական շրջանակին տրամադրելի 40000 հոգին, և արեւելեան Ռուսիայէն ալ զօրք բերելով, Ռուսիա Պայքալ Լճին արեւելեան կողմը կ'ունենայ գրեթէ 200,000 հոգի, որոնց մէջ են սահմանագլխի պահակներն ալ։ Ասիկա Մեծին Բրիտանիոյ պատերազմական պաշտօնարանին հաշիւն է, որուն համեմատ նաև Սիպերիական և Մանչուրիական երկաթուղիին ամէնէն բարձր կարողութիւնը կ'ենթադրուի օրը առ նուազն վեց կառախումբ երկու կողմէն։ Ասոնցմէ երկու կառախումբը ռազմանիւթերուն, զինուորական սպայակոյտին և պարէնները յատկացնելով, չորս կառախումբ կը մնայ զօրք փոխադրելու համար, և մէն մի կառախումբ կէս վաղ միայն կրնայ տանիլ։ Ենթադրելով թէ զօրահանութեան հրամանէն երեք շաբաթ վերջ, առաջին զինուորական փոխադրութիւնները սկսան հասնիլ և երեք շաբաթուան միջոցն ալ զործածուեցաւ տեղական շարժումներու և Սիպերիական շրջանակէն զօրք փոխադրելու համար—և ենթադրելով դարձեալ թէ կառախումբերը անընդհատ գործածուեցան օրական երկու վաղ փոխադրելու լիուլի կարողութեամբ, ասիկա կը նշանակէ թէ Ցունիսի սկիզբը Ռուսիա պիտի կրնար քառորդ միլիոն մարդ աւելցնել Մանչուրիոյ արդէն իսկ պատրաստ ուժերու վրայ։ Կամ ըսե՛նք թէ զօրավար Բուրօթքին իր հրամանին տակ պէտք էր ունենար կէս միլիոն մարդ, զոր Ռուսիա անհրաժեշտ կը համարէ Ճաբոնցիները Մանչուրիայէն և Քորէայէն դուրս քշելու համար։

Բայց Ճաբոնցիք չեն ընդունիր իրենց թշնամիին ուժին վրայ եղած այս հաշիւը, և այս տեսակ խնդիրներու մէջ իրենց դատողութիւնը, ինչպէս նաեւ իրենց ձեռք բերած տեղեկութիւնը ճիշդ ըլլալու հաւանականութիւնը ունին։ Ընդհանուր կարծիքը ա՛յն է թէ Ռուսիա 175,000 զօրքէն աւելի չի կրնար հանել իրենց դէմ, և թէ Ռուսական Հրետանին թէ՛ թիւով և թէ արդիականութեամբ իրենցէն ստորին է։ Թշնամիին կողմէ ձեռնարկեց գործունէութեան բացակայութիւնը, հեռաւոր միջոցներու վրայ ցրուած Ճաբոնական երկու բանակներուն դէմ զատ զատ գործելու համար իրենց անյաջողութիւնը, արեւելքէն եկող Ճաբոնական բանակը զսպելու իրենց անկարողութիւնը՝ քանի որ միւս կողմէն Բորթ Արթուրը պաշտպանող պահակազօրքերուն օգնութեան հասցնելու հարկին մէջ են, ահա այս գլխաւոր պատճառներուն համար է որ Ճաբոնցիք կը պնդէն Մանչուրիոյ ռուս բանակին տկարութեան և անպատրաստութեան վրայ։ Ռուսիոյ բարեկամներու մէջ սա՛ լաւատեսութիւնը կայ թէ անոր նպատակն է Ճաբոնցիները Մանչուրիոյ ներսերը քաշել, և թէ Բորթ Արթուր պիտի զոհուի այս նպատակին համար։ Հարաւ-Ափրիկեան Պատերազմին ռազմավարութիւնը քննադատողներէն ոմանք դատապարտեցին զօրավար Պուլլերը՝ Լէտիսմիթի օգնութեան զացած ըլլալուն համար, և յայտարարեցին թէ Լոնտոնի մէջ յայտնուած հանրային կարծիքին գոհացում տալու համար միայն Պուլլերը չեղեցաւ ճշմարիտ ռազմագիտութենէն, որ էր՝ Պոէրական երկրին սրտին մէջէն ուղղակի առաջ քալել, Լէտիսմիթը թողլով իր բախտին։ Բայց Բորթ Արթուր Լէտիսմիթ չէ։ Ներկայ պատերազմին ընթացքին մէջ կենսական կարեւորութիւն ունեցող դիրք մըն է անիկա։ Եթէ Ճաբոնցիներուն ձեռքը իյնայ, Բորթ Արթուր պարէններու և ռազմանիւթերու խարիսխը պիտի ըլլայ, և թերակղզիին մէջէն անցնող ամբողջ երկաթուղիին Վարչութիւնը Ճաբոնցիներուն պիտի անցնի։ Այս պատճառին համար—քան թէ ազգային արժանապատուութեան համար—Ճաբոնցիք միտքերնին դրած են Բորթ Արթուրը առնել ինչ գնով ալ որ ըլլայ. և տարակոյս չկայ թէ պիտի յաղթին, հակառակ Ռուսներուն հաւատքին թէ անիկա անառիկ է։

Պատերազմին այս նախնական երեւոյթներուն մէջ իրաւ է որ գուշակութիւնը դեռ յանդգնութիւն է, բայց իրրեւ նշանակալից ապացոյց մը վերտառութեան՝ որով Ճաբոն մտաւ ներկիս ղ այս կռիւին մէջ՝ կրնանք համարիլ սա իրողութիւնը թէ մինչեւ հիմա (Մայիս 25) Ճաբոն պատերազմի դաշտը հանած է միայն վեց զօրաբաժին, այսինքն 81,732 պատերազմիկ և 34,200 ոչ-պատերազմիկ (այս վերջինները բանակին սպասաւորները, մատակարարները, հիւանդապահութեան ճիւղը, ամրաշէն զինուորները եւն.)—համագումար՝ 115,932 հոգի։ Կանոնաւոր Բանակը կը բաղկանայ 13 զօրաբաժիններէ, Կայսերական Անձնապահ գունդերէն, և 12 ընտիր զօրաբաժիններէ, այնպէս որ առանց զինուոր մը առնելու պահեստիներու իր երկրորդ դիծէն, Ճաբոն ունի բանակ մը 187,086 պատերազմիկներու և 84,100 ոչ-պատերազմիկներու, համագումար՝ 261,186 հոգի, որոնք երեք տարի գրօշի ներքեւ ծառայած են։ Խաղաղութեան ժամանակ իր զինուորական կազմակերպութիւնը կը պարունակէ 156 վաշտ հետեւակ, 31 գումարտակ հեծեալ, 114 մարտկոց Դաշտային և Լեռնային Հրետանի, 13 վաշտ ամրաշէն զինուոր, 13 վաշտ երկաթեայ գիծերու յատուկ զինուոր, 24 ջոկատ բերդային հրետանիի համար, մէկ վաշտ հեռագրական գիծերու չինութեան յատուկ զինուոր։ Զինուորական ծառայութեան սովորական ժամանակամիջոցն է երեք տարի դրօշի ներքեւ, և պատերազմի ժամանակ առաջին պահեստիները, կամ եօպիները, կը բարդուին գործօն բանակին վրայ։ Այս առաջին պահեստիներուն զինուորական ծառայութեան ժամանակամիջոցն է չորս ու կէս տարի, սովորական երեք տարին աւարտելէ վերջ։ Երկրորդ պահեստիները կը ծառայեն հինգ տարի, գործօն բանակին մէջ սովորական երեք տարիէն վերջ, և առաջին պահեստիներուն նման ամէն տարի 60 օր մարզանք կատարելու կը կոչուին։ Այս երկրորդ պահեստիները, կամ Քօպիները, իրրեւ անջատ գունդեր կազմակերպուած են, և գործօն բանակի իւրաքանչիւր զօրաբաժինին թերին կը լրացնեն զօրահանութեան ժամանակ—մէկ կիսաբաժին մէն մի զօրաբաժնի համար։ Երրորդ պահեստիները, որոնց զինուորական ծառայութիւնը 7ու կէս տարի է, կը բաղկանան այն մարդիկներէն որոնք մնայուն բանակը կազմելու համար պահանջուած թիւէն աւելի են, բայց ամէն ժամանակ կարելի է ի զէն կոչել զանոնք երբ թերի գտնուի գործօն բանակին թիւը, սակայն միայն մէկ տարուան համար։ Ասոնք առաջին տարին 90 օր նախնական մարզանք կը սովրին, և 60 օր ալ երկրորդ և չորրորդ տարիները։ Խաղաղութեան ժամանակ ասոնք կը բաշխուին գործօն բանակին գունդերուն մէջեւ, բայց պատերազմի ժամանակ պահեստի անկախ գունդեր կը ձեւացնեն։ Ճաբոնական զօրաբաժնի մը կազմող այժերն են երկու կիսաբաժին հետեւակ—իւրաքանչիւրը երկու զօրագունդերէ—վեց մարտկոց 36 թնդանօթներու, և մէկ զօրագունդ հեծելազօրք, մէկ վաշտ ալ ամրաշէն կամ ճարտարագէտ զինուոր, այսինքն ընդ ամէնը 11,316 հետեւակ, 433 հեծեալ, 1290 թնդանօթաձիգ՝ պատերազմի ժամանակ 48 թնդանօթներով, 470 ռահվիրայ։

Այս մարտամանութիւններուն մէջ մտայ՝ որոշապէս ցոյց տալու համար սա՛ իրողութիւնը թէ Ճաբոն, առանց ի զէն կոչելու իր երրորդ կարգի պահեստները, կրնայ պատերազմին դաշտը հանել 400,000էն 450,000 հոգինոց բանակ մը որոնք մարզուած են պատերազմի գործօն ծառայութեան համար։ Բնադատներ կան — որոնց թիւը թերեւս պակսեցաւ Եալուի անցքէն և Բինչէուի գրաւումէն վերջ — որոնք կը պնդեն թէ՝ որովհետեւ Ճաբոնցիք Դերմանիոյ և Ֆրանսայի զինուորական կազմակերպութիւնը ընդօրինակած են, տակաւին զայն նոյնացնելու և իրագործելու գործողութենէն գլուխ չեն վերցուցած, և հետեւաբար իրենց Բանակը իրականութիւն չէ։ Իրաւ է որ մինչեւ հիմա Ճաբոնի բանակը բնաւ լուրջ ընդդիմութեան մը հանդիպած չէ, ոչ ալ տագնապալից ճակատամարտ մը մղած է — որովհետեւ Զինաստանի հետ իր մղած պատերազմը չի հաշուուիր, քանի որ անկարգապահ հրոսակներ միայն ունէր իրեն դէմ, իր գործը «հրախաղութիւններ»ու հետ էր աւելի քան «կրակ»ի հետ, — այսու հանդերձ Բեքինի վրայ քալելու արշաւանքին ժամանակ Ճաբոնցի զինուորները ցոյց տուին կազմակերպութեան, կարգապահութեան և արիութեան յատկութիւններ որոնք կրնան բաղդատուիլ Եւրոպական Տէրութեանց զինուորներուն յատկութեանց հետ։ Ով որ տեսաւ զանոնք Քորէայի և Մանչուրիոյ մէջ, չի կրնար ուրանալ անոնց այդ յատկութիւնները, և վայրկեան մը իսկ չի կրնար յաւակնիլ ըսելու թէ Միքատոյին Բանակը տեսաւոր և բիրտ իրականութիւն մը չէ։

Անխոհեմ ձեռնարկութիւն մըն է զինուորներուն նկարագրին վրայ գաղափար մը կազմել առանց գիտնալու անոնց լեզուն և խորհուրդները։ Հմարի մը հետ խօսակցիլ ուզող խուլին ըրածին կը նմանի ասիկա։ Բայց մտէն զննութիւնը և փորձառութիւնը լեզուն չգիտնալու թերութիւններէն մէկ քանին կը բառնայ։ Ամբողջ երկու ամիս տեսանք ճաբոնցի զինուորը պատերազմի գրեթէ բոլոր պայմաններուն մէջ, բայ ի պարտութեան կամ եռմզուելու պայմանէն։ Դիտեցինք զայն զօրանցին մէջ և յառաջխաղացման ատեն, ճակատամարտին մէջ և բանակեցողին մէջ, դիտեցինք զայն խմբեցուցիչ տաքին ժամանակ, անձրեւին և ցուրտին տակ, տեսանք զայն երբ ծանր բեռներ կը քաշէր դժուարութեամբ, և տեսանք զայն իրրեւ յառաջապահ իր պահականոցին մէջ։ դիտեցինք զայն վիրաբոյժի դանակին տակ, և բաղմահարուածեան հրացանին կրակին երկայն և մահաբերու գօտիին մէջ։

Բոլոր այս պայմաններուն տակ, անիկա ցոյց տուաւ կռուող մարդերէ բաղկացեալ ցեղի մը բարեմասնութիւնները—կատարեալ կարգապահութիւն, անխոնջ կորով և տոկունութիւն, և համբերութիւն, անյողդողդ արիութիւն, և վասնգի համար բացարձակ արհամարհանք։ Անգլիացիներուն սովորութիւն եղած է «կարճըլիկ Ճաբոն» ըսելը, բայց Բանակին մէջ—և մասնաւորապէս թնդանօթաձիգ գունդերուն մէջ—միջակէն վեր բարձրահասակ մարդիկ կան, և զօրագունդ զօրագունդի հետէ կրնաս տեսնել առանց նշմարելու հասակի կարճութիւն։ Ամէնքն ալ ֆիզիքական կատարեալ գարգացմամբ ճոխացած մարդիկ են, որոնց միակերպ հասակը և տարիքը նոյն իսկ պատկառանք ազդեց Զինաստանցիներուն—որոնք բարձրահասակ և ուժեղ մարդիկ կ'երեւին։ Խելացի Մանչուրիացի մը անցեալ օր կ'ըսէր։—«Ճաբոնցիք պիտի չահին, որովհետեւ ռուս զինուորներուն պէս չեն—բարձրահասակ և կարճահասակ, երիտասարդ և ծեր։» Մէն մի Ճաբոնցի զինուոր, քալելու ատեն, կը կրէ իր 65 լիպրա և 13 ունկի բեռը, և կ'ապրի քանի մը ափ բրինձով և բանջարեղէնով։ Զինուցիք ասկէց ալ բարձրագոյն դաս մը քաշած են։ Իրենց համար ճերմակ բրինձը պատուական կերակուր մըն է, որուն բաղդատմամբ ռուս զինուորին սեւ հացը և պակցիմադը անհամ է և անախորժ։ Հնդկաստանի անգլիական բանակին բնիկ զինուորներն ալ, Սիխերը, համակարծիք եղան Զինացիներուն։ Բեքինի արշաւանքին ժամանակ, Սիխերը հեռաքրքրութեամբ և ուշի ուշով կը դիտէին ռուս զինուորները, զոր հզօր թշնամիի մը տեղ դրած էին, և յետոյ սա՛ կարծիքը յայտնեցին թէ ռուսական սեւ հացը ուտող մարդիկ ա՛յն աստիճան ահաւոր չեն կրնար ըլլալ։

Սովորական կանոններու համաձայն, ճաբոնցի զինուորին օրապահիկը մէկ չորրորդ լիպրա բրինձ է, մէկ երրորդ լիպրա եղան միս, մէկ երրորդ լիպրա բանջարեղէն, և մէկ վեցերորդ ունկի սաքի, այսինքն բրինձոյի։ Բայց եղան միսը սակաւ է Մանչուրիոյ մէջ, և խոզենին ալ խիստ սուղ է Բանակ մը կերակրելու համար, այնպէս որ սովորական զինուորը պէտք է գոհանայ բրինձով և բանջարեղէնով, և երբեմն ալ մէկ-երկու ունկի պանծայ միսով։ Թէյի, կաթի և անուշեղէնի պէս պերճանքներ մտքէն անգամ չանցնեներ, և Ճաբոնցի զինուորի ամբողջ այս օրապահիկը անգլիացի զինուորին ախորժակը օրէնս հագիւ կը ծառայէ։ Ասյսու հանդերձ, Ճաբոնցի զինուորը միշտ քաջառողջ է, և ո և է յոգնութեան դիմանալու կարող։ Սայլակ մը կամ թընդանօթ մը կը քաշէ այնպիսի զուարթութեամբ որ զարմանք պիտի պատճառէ անգլիացի կամ ֆրանսացի զինուորի մը։ Իր հրացանին վրայ տարած խնամքը ցոյց կուտայ զայն արդիւնաւորապէս գործածելու իր մտադրութիւնը։ Բալած ատեն անկախցան մը կ'անցընէ հրացանին փողին, և ամբողջ լաթի կտորի մը մէջ կը փաթթէ փոչիէն ու անձրեւէն չվնասուելու համար։ Թէ՛ բանակեցողին մէջ և թէ քալած ատեն հանդարտ է և բարեկարգ։ և իր անձին տէր, և բնաւ ցոյց չտար կենդանական այն խիստ տաքարիւն և իրար անցնող աչխուժութիւնը՝ որ անգլիացի զինուորին յատկանիշն է, մէկ խօսքով «ինքզինքը չուտեր», հանդարտութիւնը միշտ կը պահէ։ Այս հանդիսաւոր վարմունքը ցեղային յատկութիւն մըն է, և ակարութիւն պէտք չէ մեկնուի։ Ճաբոնցի զինուորները ուղած ատեննին ալ շատ լաւ կը զբաւեցնան։ Իրենց երգերը և պարերը ճակատամարտի ժամ մը ունին, և իրենց կռփամարտութիւնը ու զրօսախաղերը կը վկայեն անոնց կարողութեան և աչխուժութեան։ Բայց կռուելու ատեն աւելի կը յայտնեն անոնք իրենց ամենաբարձր և ամէնէն հրապուրիչ յատկութիւնները։ Ցարձակման մը միջոցին առաջնորդող սպան պէտք չունի իր հետեւը նայելու, մինչեւ վերջի մարդը իրեն պիտի հետեւի, նոյն իսկ հրացանագործութեան այն երկար և հոգեբանական գօտիին մէջէն, որ իրաւունք անանցանելի է։

Սակայն Ճաբոնցի զինուորին մասին այս գնահատումը կրնայ բաց դուռ մը ունենալ կարգ մը քննադատութիւններու համար ալ, և համամիտ չենք կարդ մը ճամբորդներու և զրօսաշրջիկներու բացարձակ գովեստներուն որոնք մասամբ մը պատասխանատու են Ճաբոնցիներուն տարապայման ինքնագովութեան։ Դէպքերը կրնան ի յայտ բերել անոնց թերութիւնները։ Տակաւին չենք տեսած Ճաբոնցիներուն կռուիլը հաւասար կամ թիւով աւելի թշնամիներու հետ, տակաւին չենք տեսած թէ անոնք ի՛նչ ընթացք պիտի ունենան ձախողուած ժամանակ, վերջապէս տակաւին չենք տեսած զիրենք այն պայմաններուն տակ որոնք փորձի կ'ենթարկեն ցեղին բուն խառնուածքը և ջիղը։ Ես անձամբ վստահ եմ թէ փորձութեան ժամուն անոնք իրրեւ մարդ պիտի վարուին թէ, ինչ որ ալ ըլլայ այս մեծ պայքարին ելքը, Ճաբոնական բանակին ամէն կարգի զինուորները տեւական համբաւ մը պիտի հաստատեն անձնական արիութեան և հայրենասիրական անձնուիրութեան համար։ Ի վիճակի չեմ սպաներուն վրայ խօսելու նոյն ճշգրտութեամբ։ Զինուութեան մեր պատեհութիւնները խիստ սահմանափակ են, ա՛նպիսի պատճառներով որոնք յարմար դատուած են Թոքիոյի Սպայակոյտին կողմէ, բայց որոնք մեզի համար տղայական կը հմարուին։ Ճաբոնցի սպային ներկիրը ըլլալը տարակոյսէ վեր է. ամէն սպայ Սամուրայի ցեղէն կուգայ, և զօրակոի բնազդումներուն վրայ կ'աւելցնէ եւրոպացի սպայի մը հաւասար մարզանք և կրթութիւն։ Քիչ մը շատ դասական կ'երեւի, և քիչ մը իմաստակութիւն է իր շրջունակական դիմումը իր մարզանքի գրքին։ Ճաբոնցի սպայ մը, Համաթանի ռուսական մարտկոցներուն գրաւումը նկարագրելով, ա՛նքան չէր զարմանար դիմադրող Ռուսներուն ցոյց տուած արիութեան վրայ, որքան սա՛ իրողութեան վրայ թէ ռուս թնդանօթաձիգները, անձնատուր ըլլալէ առաջ, խորտակեցին իրենց թնդանօթները, և «ամէն բան ըրին՝ մարզանքի գրքին մէջ աւանդուած կանոններուն համաձայն։» Մինչդ գրքի դիմելու ճաբոնական այս սովորութեան ակնարկելով, քննադատներէն ոմանք կ'եզրակացնեն թէ Ճաբոնցիք պարզ ընդօրինակիչներ են և նախաձեռնութեան պակասութիւններ ունին։ Բայց ո և է պարզ ընդօրինակիչ չի կրնար երբեք ա՛յս աստիճան անձնավստահ ըլլալ, եթէ իրրեւ անձնավստահութիւն ընդունինք ինչ որ ամէնք յանձնապատասխանութիւն պիտի կոչեն — յատկութիւններ զոր դժուար է զանազանել զօրաւոր կամքի տեր մարդոց մէջ։ 1870ի պատերազմին ժամանակ գերմանական ռազմագիտութեան յաջողութիւնները և արժանիքները միանգամայն ազդեցին Ճաբոնցիներուն վրայ, և եւրոպական հմտագիտութիւնն ալ ընդունեցին։ Մինչեւ յարդ արդիւնքը արդարացուց քով քովի չինուած խրամներուն վրայ մտէն յարձակելու դրութեան մասին Ճաբոնցիներուն հաւատքը, և շատ հաւանական է որ այս Պատերազմէն վերջ Մեծն Բրիտանիա եւս բարեփոխէ իր ինչ ինչ վարդապետութիւնները որոնք Հարաւային Ափրիկէի պատերազմին փորձառութեան վրայ հիմնուած են, որուն համեմատ յանկարծական յարձակումները ա՛նքան օգտակար չեն, այլ յառաջապահական կռիւներուն յաջողութիւնն ալ որ մեծ ճակատամարտները կը շահեցնէ։ Ճաբոնցիք վերջին պարագային չէր որ մինչեւ հիմա յաջողեցան, այլ Ռուսաց խրամատեալ դիրքերուն վրայ խոյանալով։ Պոէրական Պատերազմին Անգլիա սա՛ դասը քաղած էր։—«Բազմհարուածեան հրացանը անծուխ վառօդը և արագահարուած թնդանօթը մեծ բարեփոխում առաջ բերին ռազմագիտութեան գործնականին մէջ։ Հետեւապէս զօրքերուն ճակատը մինչեւ 1,000 եարտա գեանին վրայ գնտակներուն տարափը կրնայ կասեցնել ամէնէն քաջ թշնամին, և միջոցը անանցանելի ընել անոր համար։ Բազմհարուածեան հրացանին այս հորիզոնական կրակին երկար և մահաբերու գօտին ամէնէն հզօր ազդակն է ճակատամարտին մէջ։» Պոէրական Պատերազմին այս դասը հիմա բարեփոխութեան կրկարօտի։ Ծ. Արեւելեան Պատերազմը ցոյց տուաւ թէ վերոյիշեալ կանոնին համաձայն կռիւներու մէջ չէ միայն որ ճակատամարտները կը չահուին։ Ո և է երկու ճակատամարտի դաշտեր ֆիզիքապէս չեն նմանիր իրարու, և ո և է երկու բանակ միեւնոյն կրթութիւնը և յատկութիւնները չունին։ Ցաջող յարձակումի համար հարկ է որ ո՛չ միայն զօրքերուն յարդարումը լաւ ըլլայ, այլ զօրքերն ալ պէտք է անթերի մարզուած ըլլան ամէն տեսակ գետիններու վրայէն հրացանին գնդակներուն տակ կանոնաւոր յառաջխաղացման արուեստին մէջ։ Ճաբոնցիք այդ արուեստը չատ լաւ ուսումնասիրեր են. բայց Ռուսք այս մասին դեռ իրենց համբաւը չարդարացուցին։ Մանչուրիոյ մէջ դեռ Ռուսք չպաշտպանեցին լաւ խրամատուած դիրք մը, որուն դէմ դաշտային թնդանօթները անօգտակար են. ինչպէս Հարաւային Ափրիկէի մէջ տեսնուեցաւ։ Ծ. Արեւելքի պատերազմը ցոյց կուտայ թէ բուն խնդիրը կրակի գծին մէջէն առաջ երթալն է։ Ճաբոնցիք այսպէս կ'ընեն։

Մինչեւ Լիաօեանկ ռուսական լուրջ ընդդիմութիւն մը անհաւանական է։ Ռուսք լաւ խրամատած են այդ քաղաքը, որ 80,000 բնակիչ ունի։ Թայցու գետը, որ խոշոր մակոյկներով նաւարկելի է, կը թրջէ քաղաքին արեւելեան երեսը և ապա արեւմուտք դառնալով Լիաօ գետին կը միանայ Սինչանոյի մէջ։ Ռազմագիտորէն կարեւոր կէտ մըն է, որմէ 50 մղոն դէպ ի հարաւ կը գտնուի Մօթիէնլինկի կամ Երկնաբերձ Կիրճը։ Ճաբոնի քաղաքականութիւնը, 1870ի Գերմանիոյ քաղաքականութեան պէս, իր առաջին գիծը յաջողցնելու կը միտի, և այսպէս շարունակաբար, զարնել խիստ և անմիջապէս։ Ռուսիա ընդհակառակն կը յուսայ իր առաջին կորուստները դարմանել իր պահեստներուն միջոցաւ, ինչպէս Ֆրանսա փորձեց ընել Գերմանիոյ հետ իր պատերազմին ժամանակ։ Մէկուն քաղաքականութիւնն է արագութիւն, միւսինը ժամանակ չտիլ ոյժ հաւաքելու համար։ Ապագային կ'ինչնայ վճռել թէ որը պիտի յաղողի։ Առ այժմ Պատերազմին դէպքերուն պարզ հանդիսատես կ'ըլլանք միայն։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԶՕՐՔԵՐՆ ԵՎ ՔԱՂՔՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԶՕՐԱՎԱՐ ԲԷԼԼԷՐԻ
ՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԲՕՐԹ ԱՐԹՈՒՐԻ ՄԷԿ ԲԵՐԴԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

ՔՈՒՐՕԲԱԹՔԻՆԻ
ՆԱՀԱՆՋԻ ԴԻՏԸ ԿՏՐՈՒԱԾ

ԶՕՐԱՎԱՐ ՄԱ. ԵՐԵՒԱՆ Կ'ԵԼԼԷ

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ, 19 յուլիս.—(Պաճտօնական). — Զօր. Բուրօթքին, երէկ ծանուցուած ճակատամարտին մանրամասնութիւնները հեռագրելով, կ'ըսէ. — «Ցիշալ գործողութիւնը արշուեցաւ թշնամիին ուժերը հակընալու համար կիրճերուն կողմէ և Զօրավար Բէլլէր հրաման ստացաւ գործելու թշնամիին ուժերուն համեմատ։ Զախ թեւը, որ երեք վաշտ կը բաղկանար, ուղղուեցաւ դէպի Սիպէյլին կիրճը, կեդրոնական թեւը, Զօրավար Բաղդալինսքիի հրամանին ներքեւ, որ 14 վաշտէ կը բաղկանար 13 թնդանօթներով, յատկացուեցաւ Լիանքօլին և Ուֆան-Հուան կիրճերուն վրայ յարձակելու, և աջ թեւը, որ մէկ վաշտէ կը բաղկանար, Սինխայլինի և Լանխուլինի կիրճերը տանող ճամբաներուն վրայ կարած տեղը պիտի գրաւէր։ Իսկ պահեստիները թողուեցան թքավուան։ Կեդրոնական թեւը, Բախթալինսքի զօրավարին հրամանին ներքեւ, Ճաբոնական յառաջապահները ետ մղելէն ետքը, 16էն 17 լուսնալու գիշերը գրաւեց Մեհեանի և Լիաօհաօլինի կիրճերը, զորս առաջուընէ պարպած էին Ճաբոնցիք։ 17ի առաւօտեան ժամը 5 ու կէսին, Ճաբոնական ստուար ուժեր գրաւեցին Ուֆան-Հուանի կիրճը, և հարաւային կողմը լեռնոտ թաւուքը և տնկէ սկսան կրակ տեղալ մեր զօրքերուն վրայ բուռն հրացանագործութեամբ և հզօր թնդանօթագործութեամբ։ Զօր. Բախթալինսքի այն ատեն իր պահեստի զօրքերէն 4 վաշտ ձիաւոր զօրք յառաջացուց, լեռնոտ թաւուքը գրաւելու համար։ Բայց թշնամիին ճնշումը սաստիկ ըլլալով, ուրիշ պահեստիներ ալ օգնութեան ղրկուեցան մեր զօրքերուն։ Զօր. Բէլլէր յառաջապահներու գիծին վրայ հասնելով, թշնամիին ուժերը այնքան ստուար գտաւ որ որոշեց չշարունակել ճակատամարտը, և ետ բերել մեր զօրքերը, իրենց առաջին դիրքին վրայ, Եանցալինի կիրճին մէջ։ Մեր զօրքերը նահանջեցին կատարեալ կարգապահութեամբ։ Կէսօրին ատեններն, թշնամին յարձակեցաւ մեր Եանցալինի դիրքին ալ կողին վրայ։ Այս կռիւը դադրեցաւ կէսօրէն երեք ժամ ետքը։ Մեր զօրքերը վերադարձան թքավուան։ Ճաբոնցիներուն յառաջխաղացութիւնը կասեցաւ Լանքէօ գետին հովտին մէջ։ Անքնութեան և օրն ի բուն ընկնող տաքութեան պատճառաւ շատ յոգնած են մեր զօրքերը, որոնք սակայն 15 ժամէն աւելի կռուեցան առանց հանգչելու։ Մեր կորուստները դեռ ճշդիւ սաստգուած չեն; բայց 1000 հոգիէն աւելի են։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ռիւթէր Զօր. Բուրօքիի բանակեցողէն կը հեռագրէ թէ Ճաբոնցիք Մօթիէնի կիրճին առջեւ 16ի և 17ի ճակատամարտին մէջ 300 հոգի կորսնցուցին։ Իսկ ռուսական կորուստները 2000 հոգիի կը հասնին։ Ճաբոնական զօրքերը այս ճակատամարտին մէջ մէկ կիսաբաժինէ և մէկ վաշտ կը բաղկանային։

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ.—Ռուս հեռագրական Գործակալութիւնը Լիաօեանկէ կը հեռագրէ թէ Թքավուանէ հասած զեկոյցի մը նայելով, Գօրիս Վլատիմիրովիչ մեծ-դուքսը մասնակցած է 16ի ճակատամարտին։

ՋԻՖՈՒ.—Ռիւթէր կը ծանուցանէ թէ Բորթ Արթուրի հանող Զինայիներ կը պատմեն թէ 14,000 Ճաբոնցիք Ցլ. 11ին կամ 12ին գրաւեցին Բորթ Արթուրի արեւելեան բերդերէն մէկը բայց օգնութիւն ստանալէ առաջ, պաշարուեցան-Ցիւսերուն կողմէ, և ամէնքն ալ սպաննուեցան ականներով։

Զինայիները կը պատմեն նաեւ թէ ռուսական Թորփիլանաւ մը 12էն 13 լուսնալու գիշերը Բորթ Արթուրի մօտ յարձակեցաւ առեւտրական նաւի մը վրայ, զոր Ճաբոնական փոխադրանաւ մը կը կարծէր։ Շոգենաւին մէջ գտնուող բազմաթիւ Զինայիներ մեռան։ Նաւաղները, որոնք Եւրոպացիներէ և մեծ մասամբ Զինայիներէ կը բաղկանային, ազատուեցան Ռուսաց կողմէ։

ՍՈՒԼԻԶ.— Անգլիական Մալաքքա շոգենաւը այս առտու հոս հասաւ ռուսական դրօշի տակ, ռուսական նաւաղներով և ռուս սպաներու հրամատարութեամբ։

ՔԷՕՀԼՆ.—Քեօլնիշէ Զայթունկ կ'իմանայ թէ գերմանական Բրինց Հայնրիհ շոգենաւին մէջէն Ճաբոնի Թղթատարական պայուսակներուն գրաւման դէմ Գերմանիոյ ըրած բողոքին ի պատասխան Ռուս Կառավարութիւնը պատասխանեց թէ այդ գործին նկատմամբ բան մը չի գիտեր և թէ որոշում մը եալէ առաջ պէտք է սպասել Սմոլենսքի հրամատարին տեղեկագրին։

ՇԱՆԿԱԾ.— Ճաբոնական Հօնկ-Լօնկ-Մարու օժանդակ յածանաւը գրաւեց անգլիական Բայբինկ շոգենաւը։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թօքիոյէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ռուսերը պարպեցին Թաշիչաոն և Լիաօեանկ կը քաշուին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ֆուզանէ քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ճաբոնական զօրքերը յաջողեր են Զօր. Բուրօքիքինի բանակին եթէն անցնիլ, և արդեւս անկարելի կը համարուի որ ռուս սպարապետը կարենայ դէպ ի Հայչէնկ նահանջել։

—Զիֆուէլ կը հեռագրուի թէ Ճաբոնական հեծելազօրքերը, Զօր. Բէլլէրի պարտութենէն վերջ, սկսան յառաջխաղալ դէպ ի Լիաօեանկ։

ԲԱՐԻԶ.—Բեքինէ կը հեռագրուի թէ Զօր. Մայի հրամանին ներքեւ գտնուող չինական զօրքերը կը պատրաստուին դէպ ի հիւսիս յառաջխաղալու։

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ.—Ճաբոնցիք գրաւեցին Սօլիկի կիրճը՝ Լիաօեանկ տանող ճամբուն վրայ։

—Մուքէնի հարաւային կողմը, Խաչախները Ճաբոնական ջոկատի մը հանդիպելով, ընդհարում մը տեղի ունեցաւ, և Ճաբոնցիք ցիր ու ցան եղան։ Ճաբոնցիներուն մինչեւ Մուքէնի հարաւային կողմը գալը ցոյց կուտայ թէ Ճաբոնական բանակը դէպ ի հիւսիս յառաջ կը խաղայ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ռուսիոյ կամաւոր նաւատորմէն Սմոլենսք յածանաւը անգլիական Բէրսիա շոգենաւը կեցնելով, Ճաբոնի Թղթատարական պայուսակները պահանջեց։ Բէրսիայի նաւապետը յայտարարեց թէ շոգենաւին մէջ Թղթատարական պայուսակ չկայ։

ԲԱՐԻԶ.—Կը հերքուի այն լուրը թէ Ֆրանսա մտադիր է զօրք ղրկել Բուանկ-Սի։

—Սակարանը տակաւ է քաղաքական գործերու և Մ. Տէլքասէի Բեթերսպուրգ ուղեւորութեան վերաբերեալ զրոյցներուն վրայ։

ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ.—Հոլանտական Խորհրդարանը լուծուեցաւ։ Նոր ընտրութիւնք Օգստ. 20ին պիտի կատարուին։

Կարդալ Մահմուտ Փաշա, Խ. Ֆէյզեան դեղարանի ծանուցումը Դ. երեսը։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

20 Յուլիս 1904

Հեռագրական գործակալութիւնը գիտցուց մինչեւ ուշ ատեն Բարիզի Պորսայինն գիները չհաղորդեց մեզի։

Կարդալ Չորրորդ երես
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆԸ

ԷՍԱԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Բերայի Էսաեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը որ տեղի ունեցաւ երէկ առաւ., հաստատութեան ընդարձակ և լուսաբակ սրահին մէջ, իր օրինակելի կազմակերպութեան տեսակէտով, մէկն էր գլխաւորապէս այն գեղեցիկ սարքու�-մերէն, որոնց չատ քիչ անգամ կը պատահինք, ընդհանրապէս, մեր թաղային դպրոցներուն մէջ։ Հանդիսասարահը գեղարուեստական շքեղ տեսարան մը կը պարզէր մեր աչքերուն, որոնք հիացումով էր որ կը դիտէին վարժարանին աշակերտուհիներուն գծած իւղաներկ և ջրաներկ պատկերները, ամէնքն ալ սիրուն, ամէնքն ալ արուեստին պահանջումներուն համաձայն։ Բերայի Էսաեան վարժարանը այս գեղարուեստական արտադրութիւնները ի տես դնելով, հասկցնել կ'ուզէր անշուշտ թէ մեծ խնամք կը տարուի դպրոցին մէջ Արուեստից ճիւղին, և մեծ բարեբախտութիւն մը կը սեպէ իրեն, իր ուսուցչական խմբին մէջ ունենալով նաև ծանօթ արուեստագէտ նկարիչ Սիմոն էֆ. Յակոբեանը, որուն խղճամիտ պաշտօնավարութեան արդիւնքներն էին անշուշտ, ձեռք բերուած յաջողութիւնները։ Այս նկարներուն մէջ, աչքի կը զարնէին մասնաւորաբար, Օրդ. Ռ. Թահմազեանի, Մառի Տիլսիզեանի, Զարմինէ Տիլսիզեանի և Էլիզ Մոմճեանի գծած նկարները, որոնք, արդարև, իրենց վրայ կը մարմնացնէին Արուեստին կատարելութիւնները, իրենց բոլոր նրբութիւններուն մէջ։

Այս նկարներէն զատ ոչ նուազ հաճելի տեսարան մը կը պարզէին հանդիսարահին մէջտեղ դրուած սեղանի մը վրայ, աչակերտաց և աչակերտուհեաց նուիրուելիք զանազան մրցանակները, ժապաւէններու մէջ առնուած բոլոր, գրքերէն սկսեալ... քարեգընդակները, զոյս, նորութեան համար անշուշտ, բաշխել ուզած էր վարժարանին համակրելի տեսուչը՝ Գրիգոր էֆ. Մարգարեան։

Ժամը 3 1/2ն էր ճիշդ, երբ սկսաւ հանդէսը, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ, որուն չուրջը կը գտնուէին Թաղին քարոզիչ Տ. Հայաեակ Սրբազան, Տ. Բարգէն Ծ. վրդ., Աւագերէց Տ. Յովհաննէս Ա. քահանայ Մկրեան, Ղալաթիոյ աւագերէց Տ. Մեսրոպ Հայր, Թաղ. Խորհրդէն՝ Ա. Աստենապետ Վսեմ. Միքայէլ էֆ. Մամիկոնեան, Բ. Աստենապետ Վսեմ. Ռոպէր էֆ. Եաղճեան, Արամ էֆ. Գարամանեան, վարժարանին Հոգաբարձութենէն՝ Յովսէփ էֆ. Եուսուֆեան և Մինրան էֆ. Տէր-Ներսէսեան։ Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեան, Հրանտ էֆ. Աստուր, Պետրոս էֆ. Կարապետեան, Աղեքսանդր էֆ. Փանոսեան, Տօքթ. Օրմանեան, Յովհաննէս էֆ. Զիրաք Թորոսեան, թերթիս Արտենաէր Յովհաննէս Ֆ. էֆ. Գասպէրեան, և բազմաթիւ ուսուցիչներ, մամլոյ ներկայացուցիչներ ևն ևն։ Այս հրաւիրեալներուն մէջ, կը նշմարուէր մասնաւորաբար, Ազն. Մկրտիչ էֆ. Էսատեան, վարժարանին բարերարը՝ որ հաճած էր իր ներկայութեամբը պատուել հանդէսը, յատուկ հրաւէրով։ Բազմութիւն մը երկու սեռէ, և վարժարանին բոլոր աշակերտներն ու աշակերտուհիները իրենց դասախարակներուն և դասախարակուհիներուն հետ, իրենց յատկացուած տեղը։

Համիտիէ քայլերգը, որ ունկընդրուեցաւ յանկարծ եւ զոր Օր. Զարմինէ Տիլսիզեան և Պ. Պօղոս Տէր-Ներսէսեան ածեցին, առաջինը դաշնակի և երկրորդը ջութակի վրայ, սկիզբը եղաւ հանդէսին բացման, ուրկէ ետք, Գրիգոր էֆ. Մարգարեան կարդաց տեղեկագիրը, որ ամփոփ մէկ համառաուութիւնն էր Բերայի Թաղային չորս վարժարաններուն։ «Ասոնք 1903-1904 տարեշրջանի մէջ ունեցած են 832 երկսեռ աշակերտ, որոնց 398ը կը պատկանի Էսաեան վարժարանին։ Այս վերջինին վերջին եռամեայ քննութիւնները կատարուած ըլլալով, տեսնուած է որ իւրաքանչիւր դասարանի աշակերտներուն 3/4ը յաջողած է կարգ փոխել։ Վարժարանը ունի իբրեւ շրջանաւարտ ութը աշակերտ և տասներեք աշակերտուհի։ Ասոնցմէ զատ աւարտական քննութիւն անցուցած են լրացուցիչ Ա. դասարաններու երկսեռ աշակերտք։ Նոյնպէս բարձրագոյն նախակրթութեան ամբողջական շրջանը աւարտած են 7 աշակերտուհիներ, որոնց ամէնուն ալ համեստութիւնը, ժրաջանութիւնը ամէն տարակոյսէ վեր է։ Մարգարեան էֆ. շնորհակալութեամբ յիշատակեց Տէր և Տիկին Մ. Տէր-Ներսէսեանի նախաձեռնութեամբ, Թաղին կարօտ երկսեռ աշակերտներուն, բարեկեցիկ ընտանիքներու կողմէ նուիրուած առօրեայ Ճաշը։

Նոյնպէս մասնաւոր շնորհակալութեամբ յիշատակեց Թաղ. Խորհրդոյ Բ. ատենապետ Վսեմ. Ռոպէր էֆ. Եաղճեանի, երգեցիկ մանուկներու նկատմամբ ունեցած գործովը։ Ն. Վսեմութիւնը դասաւորեց, ըսաւ, անձամբ, երեք եկեղեցիներու դպիր աշակերտներուն խումբերը, որոնք տարին երկու անգամ մէկ մէկ ձեռք զգեստ, կօշիկ և յարակից պէտքերը կ'ընդունին, ամէն շաբաթ դրամական նուէրներ կը ստանան, եւն. եւն.։ Այս տարուան հագուստները Ն. Վսեմութեան ջանքերով, յանձնարարուած են Եւրոպա։ Շնորհակալութեամբ յիշատակեց նաեւ Թաղ. Խորհրդոյ ջանքերը, ի մասնաւորի ատենապետ Վսեմ. Միքայէլ էֆ. Մամիկոնեանի ցոյց տուած եռանդն ու հոգածութիւնը Թաղին վարժարաններուն նկատմամբ, որոնք շարունակ կը վայելեն Ն. Վսեմութեան խնամքները։

Այ, անուանումներէն ետք, կարգը եկաւ ծնողքներու օտարասիրութեան խնդրոյն, որ այս տարի մանաւանդ, գլխաւոր նիւթերէն մէկը կը կազմէ տեսչութեանց տեղեկագիրներուն մէջ։ Մարգարեան էֆ. իրեն զուարթ ոճով նկարագրեց օտար վարժարաններու ներքինն ու արտաքինը, առանց յաւակնութիւնը ունենալու ներկայացնել Բերայի վարժարանները «չա՛տ նախանձելի»։ Թերի կողմերը սակայն, յոյս ունիմ որ, ըսաւ, պիտի բարելաւուին ժամանակով, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, իբրեւ Թաղեցի, հսկողութիւնով, Թաղ. Խորհրդոյ բարեացակամ տրամադրութեամբ ու կրթական պաշտօնէից անձնուէր ջանքերով։

Տեղեկագիրը վերջացաւ Վեհ. Սուլթանին կենաց արեւշատութեան համար եղած ջերմագին մաղթանքներով։

Յետոյ օր. Մառի Սիմօնօֆ և օր. Մառի Տիլսիզեան դաշնակի վրայ նոր-էն կտոր մը նուագեցին ծափեր խլելով հանդիսականներէն ու Պ. Պօղոս Տէր-Ներսէսեան, կարդաց թուրքերէն ճառ մը, իր դեռատի հասակին հակառակ, հասուն աշակերտի մը արժանի ձիրքերով։

Աշակերտուհիներուն վիճակացոյցներու բաշխումը կատարուեցաւ եաքը և հետեւեալ կարգերէն հետեւեալ օրիորդները, այբուբենական կարգաւ, ստացան իրենց վիճակացոյցներն ու մրցանակները։

Ե. ԿԱՐԳ

Արաքսի Սիւզմէեան, Արտէմիս Մէնզիլճեան, Արմենուհի Թորոսեան, Զապէլ Աբրահամեան, Հայկանոյշ Աստուածատուրեան և Մառի Սիմօնօֆ։ Իսկ նոյն կարգէն յիշատակութեան արժանացան՝ Նազելի Նէնիկեան և Շուշան Պօղոսեան։

Դ. ԿԱՐԳ

Արաքսի Տէր-Ներսէսեան, Զապէլ Կիւլպէնկեան, Հռիփսիմէ Զէվիկեան, Հայկանոյշ Աբրահամեան, և Պերճուհի Կարապետեան։ Իսկ յիշատակուեցան միայն, Մառի Վարդուհեան և Վեհանոյշ Թուպէսէրեան։

Գ. ԿԱՐԳ

Եղիսաբէթ Մուրատեան, Զապէլ Թիւրապեան, Մաքրուհի Բիրէնեան, և Նուարդ Գրպրըզլեան։ Իսկ յիշատակուեցան Զարուհի Բօյատեան և Հռիփսիմէ Յակոբեան։

Բ. ԿԱՐԳ

Ասթինէ Թէքէեան, Զապէլ Խաչիրեան, Մառի Բիւրքճեան և Սիրարփի Տէր-Ներսէսեան։ Իսկ յիշատակուեցան Աշնիւ Շանպազ և Սիրանոյշ Գոռանեան։

Ա. ԿԱՐԳ

Լուիզ Պագրռճեան, Հայկուհի Պաղտասարեան, Նազիկ Յակոբեան և Տիգրանուհի Հանէսեան։ Իսկ յիշատակուեցան՝ Եւգինէ Մէհէրեան և Սրբուհի Մարտիկեան։

Այս աշակերտուհիներուն մէջ առաջին հանդիսացողները ծափահարութեան մէջ իրենց բաժինները ստացան։ Դիտելի պարագայ մըն էր որ տարիքով աւելի փոքրիկներն էին որ միշտ առաջնութեան դափնին կը խլէին, ինչպէս փոքրիկ Օր. Ասթինէ Թէքէեան, շնորհալի սիրուն աղջիկ մը, որ իր ո՛չ նուազ շնորհալի մաքին արդիւնքը կուգար ստանալ Ս. Պատրիարք Հօրմէն, ժպտագին ակնարկներով։

Վիճակացոյցներու այս բաշխումէն ետք, օր. Մառի Սէթեան, լրացուցիչ աւարտական կարգի յաջողակ աշակերտուհիներէն, դաշնակի վրայ ածեց կտոր մը, ուրկէ վերջ, Օր. Էլիզ Մոմճեան, ֆրանսացիի մը յատուկ առոգանութեամբ Վիքթոր Հիւկոյի Լա Ֆօնթանը արտասանեց, ներկաներուն հիացումին մէջ։

Կարգը եկաւ աշակերտներուն վիճակացոյցներուն և մրցանակներուն, որոնք բաշխուեցան հետեւեալ կերպով։

Դ. ԿԱՐԳ

Արամ Աթանասեան, Եդուարդ Սէֆէրեան, Լեւոն Պէյքօզլեան և Մովսէս Երկանեան։ Իսկ յիշատակութեան արժանացան Յարութիւն Գալայճեան և Վահան Հարիկեան։

Գ. ԿԱՐԳ

Ժիրայր Շալճեան, Յովհան Ամպաքճեան, Ներսէս Սանտալճեան և Փայլակ Գօլանճեան։ Իսկ յիշատակուեցան Հայկ Սալբրեան և Հրանտ Ապօեան։

Բ. ԷԱՐԳ

Հայկ Սէմէրճեան, Միհրան Յովսէփեան, Ներսէս Ամէմեան և Սեդրակ Կօշկարեան։ Իսկ յիշատակուեցան Ստեփան Թիմուրճեան և Վահան Կիւլեան։

Ա. ԿԱՐԳ

Արայ Եւսուֆեան, Գէորգ Իպրանեան, Գրիգոր Փափազեան, Հրանդ Բէլէչեան և Յակոբ Պաչատուրեան։ Իսկ յիշատակուեցան Երուանդ Թապաքեան և Թորգոմ Ստեփանեան։

ՆԱԽԱԳԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ

Գարեգին Դարբինեան, Գրիգոր Բէլէչեան, Ժիրայր Իսրայէլեան և Տիգրան Էլմասեան։ Իսկ յիշատակուեցան Արամ Փափազեան և Հայկ Պէրպէրեան։

Յետոյ Նորէն դաշնակ Օր. Թագուհի Դահրամանեանի կողմէ, և Օսմ. ճառ մը Պ. Հրանդ Կօճիկեանի կողմէ։

Լրացուցիչ բաժնին Ա. դասարանը որ եօթերորդ կարգը կը կազմէ վարժարանին, ունէր թէ մանչ թէ աղջիկ վկայական առնողներ, որոնցմէ մանչերը պիտի մեկնին վարժարանէն և աշակերտուհիները պիտի կազմեն ութերորդ կարգը, յառաջիկայ տարի։ Ասոնց վերկայականներն էին որ բաշխուեցան յետոյ հետեւեալ այբուբենական կարգով։

Է. ԿԱՐԳ

Օրիորդք.— Աղնիւ Մէրտինեան, Աղաւնի Դուլյուճեան, Զապէլ Փափազեան, Հայկանոյշ Արսլանեան, Մարի Տիլսիզեան, Նուարդ Բէյիսեան, Սաթենիկ Թորոսեան և Սաթենիկ Քէչեան։

Պարոնայք.— Թովմաս Դաւիթեան, Հրանդ Կօճիկեան, Պօղոս Տէր-Ներսէսեան, Սիրուն Թօմպուլեան և Վահէ Զէնճիրճեան։

Ասոնցմէ ետք Օր. Սաթենիկ Քէչեան կարդաց Մօր դերին վրայ գրուած ճառ մը։

Դաշնակը որ հաճելի բերանփոխը կըլլար միշտ այս հանդէսին մէջ, նորէն ծայր տուաւ և այս անգամ Օր.ք Զապէլ և Արմենուհի Թէքէեան քոյրերն էին որ իրենց ծաղկահատակ արուեստագէտի կարողութեան ապացոյցները տուին, Օր. Արշալոյս Սիւզմէեանի հետ, որոնց երգով կ'ընկերանար նաեւ Օր. Էլիզ Մոմճեան գեղաձայնցապէս մշակուած ձայնով մը։

Յետոյ վարժարանին երկսեռ չրջանաւարտները ներկայացուեցան, որոնք նաև ցոյցան մրցանակներ և որոնք հետեւեալներն էին այբուբէնի կարգով։

Օրիարդք.— Արշալոյս Սիւզմէեան, Զարմինէ Տիլսիզեան, Զապէլ Բուլումճեան, Էլիզ Մոմճեան, Լուսարփի Վէզիրեան, Հայկանոյշ Յակոբեան, Հայկուհի Հանէսեան, Մառի Դրպրըզլեան, Մառի Աբրահամեան, Նուարդ Գասաէֆեան, Նուարդ Սարգճեան, Վեհանոյշ Թուպէսէրեան և Տիրուհի Աղարեան։

Պարոնայք.—Արմենակ Փափազեան, Արշակ Եաղուպեան, Արշաւիր Ճէպէճեան, Եղիշէ Կիպրեանեան, Համբարձում Համբարձումեան, Յակոբ Ճօլօլեան, Թոպէնսօն Սարգիսեան, և Օշին Օտապաշեան։

Ֆրանսերէն արտասանութիւններ ըրին նաև Օրք. Լուսարփի Վէզիրեան և Զապէլ Փափազեան, յատակ և համարձակ, իրենց արտասանածը կատարելապէս հասկցողի չեշտերով։

Օր. Մառի Սիմօնօֆ նորէն երեւցաւ դաշնակի վրայ, ուրկէ ետք, Մարգարեան էֆ. ներկայացուց դպրոցին պատիւ բերող լրացուցիչ դասարանի աւարտական կարգին հետեւեալ եօթը աշակերտուհիները, որոնք իրենց քննութիւնը անցուցած, կը ձգէին ալ վարժարանը։

Այս աշակերտուհիներն են. Օրիորդք Աղնիւ Կարապետեան, Աղաւնի Յակոբեան, Բերուզ Սիւզմէեան, Թագուհի Գահրամանեան, Մառի Սէթեան, Ռուսինեա Թահտաճեան և Սաթենիկ Տէր-Ներսէսեան, որոնց բերանացի քննութիւններուն անձամբ ներկայ ըլլալով, հաճոյքով դիտեցինք որ ամէնքն ալ յաջող հանդիսացան. մանաւանդ Օր. Սաթենիկ Տէր-Ներսէսեանն ու Օր. Բերուզ Սիւզմէեանը, որոնք միշտ առաջնութեան դափնին կը խլէին։

Ասոնցմէ Օր. Աղաւնի Յակոբեան, հանճարեղ օրիորդ մը, յանուն իր ընկերակիցներուն, շնորհակալութեան գեղեցիկ ուղերձ մը կարդաց։

Գրիգոր էֆ. Մարգարեան մասնաւոր շնորհակալութեամբ յիշատակեց յետոյ թէ Մանկուսի էֆֆեար հայաթերթի Տէր և Տնօրէն Յովհաննէս էֆ. Գասպէրեան, որ ամէն գպրոցական հանդէսներու մէջ, աշակերտներուն կը նուիրէ Աշխարհաբար Շարականներ, Էսաեան վարժարանի չրջանաւարտներուն և առաջադէմ աշակերտներուն ալ նուիրած է անկէ 30 հատ օրինակ, զորս բաշխեց յետոյ գեղեցկաձայն դպիրներուն, իբրեւ յարմարագոյն մրցանակ։

Օր. Զարմինէ Տիլսիզեան և Օր. Մառի Աբրահամեան վերջին անգամ ըլլալով, յաջողապէս նուագեցին դաշնակի վրայ, ուրկէ ետքը խօսք առաւ Ս. Պատրիարք Հայրը։

Ն. Ամենապատուութիւնը Էսաեան Մկրտիչ էֆ.ի ներկայութեանը, առիթը եկած համարեց Բերայի վարժարանները չէնքերուն անյարմարութիւնը չեշտել, քանի որ թէ՛ Նարեկեան, թէ՛ Տօլոպ Տէրէի և թէ Դերեզմանատան վարժարանի չէնքերն անյարմար էին և պէտք կար ընդարձակումներու, որովհետեւ Բերա 4000ի մօտ տուն Հայ բնակութիւն ունէր, որոնցմէ միայն 800 աշակերտ կը գտնուէին թաղին վարժարաններուն մէջ։ Էսաեան վարժարանի ընդարձակումովը կարելի էր 400ի տեղ 600 աշակերտ ունենալ։ Բերայի մէջ չոլներ չեն պակսիր, և բարեբաղդութիւն մըն է որ Էսաեան Մկրտիչ էֆ.ի նման անհատներ կը գտնուին, կրթութեան սատարող։ Ն. Ամենապատուութիւնը ծանրացաւ բուսական այս խիստ կարեւոր պէտքին վրայ և ամէն անգամ որ Ս. Պատրիարք Հայրը Էսաեան տունը բերանը կառնէր, Ն. Աղնուութիւնը կարծես իր հաւանութեան նշանն էր որ կուտար և ներկաները ծափահարութիւններով կ'ընդմիջէին Ս. Պատրիարք Հօր խօսքերը։ Էական պէտքի մը առիթ, ինչպէս էր Բերայի Թաղային վարժարանաց նորոգութեան և ընդարձակման պէտքը, ասանկ առաջարկ մը գլխաւոր պայմաններէն մէկն էր անշուշտ բարմամարդ Թաղի մը մէջ դաստիարակութեան գործին ընդարձակման։ Էսաեանք միշտ սատարող եղած են կրթութեան գործին և մեծ յոյս ունինք որ, ինչպէս չեշտեց Ս. Պատրիարք Հայրը, այդ ազնուատոհմ գերդաստանին պիտի վիճակի նորէն այս ընդարձակումներուն և կամ նորոգութիւններուն գործը։ Ս. Պատրիարք Հայրը գովեց Թաղ. Խորհրդոյ ջանքերը, Հոգաբարձութեան անդամներուն աշխատութիւնը, և յոյս յայտնեց որ աւելի բարգաւաճ վիճակի մը պիտի ենթարկուին Բերայի վարժարանները։

Ն. Ամենապատուութիւնը իր բանախօսութիւնը վերջացուց հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ ընելով Վեհ. Սուլթանին համար և հանդէսը վերջացաւ երգերու և ծափերու մէջ։

*** Հանդիսականները իրենց չնորհաւորութիւնները յայտնեցին Տեսուչ Մարգարեան էֆ.ի, ուսուցիչներուն, և օշարակով պատուասիրուեցան։

*** Յովսէփ էֆ. Եուսուֆեան լրացուցիչ Ա. կարգին, այսինքն եօթերորդին, լուսանկարը քաշեց, իսկ անոր աւարտական կարգը պիտի լուսանկարէ յառաջիկայ ուրբաթ օր։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ և զբաղեցաւ կարգ մը հաշուական և կալուածական խնդիրներու տնօրինութեամբ։

ՄԱՅՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ մէջ երէկ տեղի ունեցան չրջանաւարտներու Պատմութեան, Աշխարհագրութեան, Տօմարակալութեան և Հայերէն բացատրեալ ընթերցանութեան քննութիւնները։ Հարցքննութիւններուն ներկայ էին Պետրոս էֆ. Կարապետեան, Արիստակէս էֆ. Պօյաճեան և չրջակայ վարժարաններու տնօրէնները։ Քննութիւնները չատ յաջող անցան։ Շրջանաւարտներու վերջին քննութիւնը տեղի պիտի ունենայ չաբաթ օր։

ՄԱԳՐԻԳԻՐԼՊ Տատեան ազգ. երկսեռ վարժարանին վիճակացոյցներու բաշխման և մանկապարտէզի հանդէսը, Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ, տեղի պիտի ունենայ վաղը, ուրբաթ, առաւուտ ժամը 2ին (Ը. Թ.) վարժարանին պարտէզին մէջ։

ՀԱՊԵՇԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ.— Յունաց Պատրիարքարանին կրօնաթերթը յօդուած մը կը հրատարակէ հապէշական եկեղեցիին վրայ, տեղեկութիւնները քաղելով Պոլիս գտնուող Հապէշ պատուիրակներէն։ Աւետարանը Հապէշստանի մէջ քարոզուեցաւ երկու Յոյներու, Ֆրօմանթիուսի և Այտիսսոսի կողմէ, որոնք գերի բռնուած էին Հապէշներէն։ Առաջինը եպիսկոպոս ձեռնադրուած էր Աղեքսանդրիոյ Արքեպիսկոպոս Մեծն Անաթասիոսէն։ Ան է որ հապէշերէնի թարգմանեց Ս. Գիրքը։ Հապէշները կը ճանչնան Նիկիոյ Ժողովը, որուն չինած հաւատոյ հանգանակը, մանրամասնուած և ամբողջացուած Կ. Պոլսոյ երկրորդ եկեղեցաժողովին, կը կարդացուի Հապէշ եկեղեցիներու մէջ։ Ուրեմն Հապէշք կը հաւատան թէ Հոգին Սուրբ Հօր Աստուծմէն կը բղխի։ Աստուծոյ վրայ միայն մէկ բնութիւն կը ճանչնան, մարդացեալ Բանը։ Անոնք ի վեր կը հանեն Յաւիտենականութիւնը, իբր խարիսխ Մարդ-Աստուածին գոյացութեան։ Կ'ընդունին թէ Տէրը մէկ անձ մը ունի, մէկ գոյացութիւն մը, այսինքն Մարդ-Աստուածը, կատարեալ Աստուածը և կատարեալ Մարդը։ Թէ՝ Բանն Աստուած ծնած է Ս. Կոյսէն իբր կատարեալ մարդ և մեծցած, անօթեցած ու ծարաւցած, կերած ու խմած խաչուած ու թաղուած է, և յետոյ յարութիւն առած։ Եօթը խորհուրդները կը կատարեն, մեռելներու համար կ'աղօթեն, սուրբերը կ'ընդունին և պատկերները կը պատուեն։ Դպտի եկեղեցականներ կը վարեն հապէշական եկեղեցիները։ Այս առթիւ Մանզումէի մէջ երկար ուսումնասիրութիւն մը ըրած է արդէն ասկէց առաջ, Արմաշի համակրելի և հմուտ ուսումնապետը Տօքթ. Թօփճեան։

ԾԱՆՕԹ ՎԻՐԱԲՈՑԺ Տօքթ. Զարդարեան էֆ. ընկերակցութեամբ Տքթ. Պէզազեանի, այսօր Թոտոսթօ կը մեկնի։ Տօքթ. Զարդարեան քանի մը օրէն Պարիս կը դառնայ իսկ Տօքթ. Պէզազեան հոն պիտի մնայ։

ՍԷՎԻՅԼԻ ՍԱՓՐԻՋՆԵՐԸ

Սուրհանդակի խմբագիրները չաբաթ օրուընէ ի վեր նոյն թերթին երեք թիւերու իւրաքանչիւր էջերովը զանազան հրատարակութիւններ, գերմարդկային ճիգեր կ'ընեն, իրենց խելքովը Կէսիկ-բաչայի վարժարանին տեսուչ Պալապանեան էֆէնտին պաշտպանած ըլլալ կարծելով ու միեւնոյն ժամանակ գրդելով զմեզ ալ որ, մենք ալ գրենք այս առթիւ, որպէս թէ մինչեւ հիմա գրուածները բաւական չըլլային։

Ասիկա կը յիշեցնէ մեզի՝ Սէվիլի անճարակ ու ձախաւեր սափրիչը, որ իր տիրոջ ծառայութիւն մը մատուցանելու խելքով, հաղարաւոր փոքրանքներու ենթարկեց զայն և մինչեւ որ տիրոջը մէկ ոտքը ջախջախել չտուաւ, իր ասպետական պաշտպանութիւնը գոհացում չգտաւ։

Նաբաթ օրուընէ ի վեր անցած դարձածներուն մասին տեղեակ անձինք իրաւունք կուտան Պալապանեան էֆ.ի որ Սուրհանդակի խմբագիրներու հացէին բացագանչէ, «բարեկամներէս ազատէ զիս, Աստուած իմ, ընդդիմախօսներուս հետ գլուխ ելլելու եղանակը գիտեմ ես»։

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ„Ի
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ
ՆԵՏԱՆԷՕՍԱՐԹԻՒՆ
ՆՇԱՆ ԶԷՕՄԱԼԷԳԵԱՆ
Փաստաբան
ՕՐ. ՄԱՌԻ ԳԱԳՍՄԱՃԵԱՆ
ՆԵՏԱՆՈՒԱՆ

ՐԷՍՄԻ

ՆԸՇԱՆ

Խրատմաթը մէմտուէլէրինէ մէպնի էտիրնէ վիլայէթի մաթպաա միւտիրի սատատթլու Շէվքէթ պէյ էֆէնտի հաղրէթլերինէ թէպտիլէն իքինճի բրիթ-պէտէն Մէճիտի նշանը զիշանը իհսան պույրուլմուշ ուրը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՀԱՑՏԱՐ-ԲԱՇԱՑԻ ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍՏԸ —Հայտար-Բաչայի քարափին և նաւահանգիստին վերջնական ընդունելութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ առաւ., սովորական արարողութեամբ։ Այս ձեռակերպութիւնը կատարող յանձնաժողովին կը նախագահէր Նաֆտալի արհեստից ճիւղին անօրէն Խուլուսի պէյ։ Անդամներն են, մասնագէտ-խորհրդական Սէրվիչէն էֆ. Կամորջներու և խճուղիներու փոխ-տնօրէն և Հայտար-Բաչայի Նաւահանգիստին Կայս. քոմիսերի օգնական Ֆէրիտ էֆ., Ճարտարապետ Ճէվատէթ պէյ և գծագրիչ Գրիգոր էֆէնտի։

ՀՈԼԱՆԴԱԿԱՆ դեսպան Տը Պիլանտ կոմսը մօտերս պիտի մեկնի արձակուրդով։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Ամերիկեան դեսպան Մր. Էչման առջի օր տեսակցեցաւ Անգլիական դեսպան Սըր Նիքոլաս Օքոնօրի հետ։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Յայտնի է թէ Հիճազի երկաթուղիին չինութիւնը Սուրիոյ կողմէն սկսաւ և 400 քիլօմէթրէն աւելի չինուած է։ Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ Մէքքէի կողմէն ալ սկսուի չինութիւնը, գիծը չուտով աւարտելու համար։

ՊՈԼՍՈՅ ԾՈՎԱՑԻՆ ՍԵՆԵԱԿԻՆ անդամները որոնք կը բաղկանան չրջանային գործակալներէն, առջի օր գումարում մը ունեցան, զբաղելու համար ապրանքներու fokusաններու վերաբերեալ խնդիրներով։

ՊՈՒԼԳԱՐ ԱԻԱԶԱԿՆԵՐԸ.— Մանաթրի պաշտօնաթերթը կը ծանուցանէ թէ հինգ աւազակներ, Միթրօ Վուչանի գլխաւորութեամբ, սպաննուեցան Քաթօրիայի Կուրէնճի գիւղին մէկ տան մէջ։

—Վասիլ Թիմօ որ աղջիկ փախցընելու, զօրքերու դէմ զէնք քաշելու և ուրիշ չահատակութեանց համար կը հետապնդուէր, Լաւրսի մէկ գիւղին մէջ պաշարուեցաւ զօրքերէն։ Աւազակը մերժելով անձնատուր ըլլալու առաջարկին, զէնքի դիմեց, բայց քիչ ետքը սպաննուեցաւ։

ԾԻԱՆՈՏԻ ԲԷՖԻՒՆ ԸՆԴ. Տնօրէն Մ. Բամպէր չաբաթ առաւ Պոլսէն կը մեկնի արձակուրդով։

ՓՈՂՈՑՆԵՐՈՒՆ ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Քաղաքապետութիւնը որոշեց որ մեծ պողոտաներուն վրայ, փողոցներուն ծայրը գտնուած օդային կազի լապտերներէն մինչեւ 30 մէթր անդին գտնուած չէնքերէն կազի տուրբ առնուի։ Իսկ անկէ անդին գտնուածները զերծ մնան այդ տուրբէն։ Այս առթիւ կարծիքը հարցուեցաւ Ներքին գործոց նախարարութեան։

ՀԻՃԱԶԻ երկաթուղիին ի նպաստ, թատրոններու տոմսակներուն կցուած 20ական փր.նոց նպաստի տոմսերը դիւրութեան համար կը ծախուին Գաղաթուղի նաւամատոյցին պողոտային վրայ մուխթար Բեամիլ էֆ.ի փիրեզակի և կաղապարիչի խանութին մէջ։

ՄԱՀ.—Ֆրանսական հիւպատոսարանին քարտուղարութեան առաջին դիւանադպիր Անտոն պէյ Դալուսա մեռաւ առջի օր, 54 տարեկան հասակին մէջ։ Յուղարկաւորութիւնը այս առաւ. կը կատարուի Բերա, Հայ-Հռոմէականաց Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ ժամը եւրոպական 6ին։

ԿՈՒՐՃԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Դրեցինք թէ Միտիլլիի պանքային Ընդհ. ժողովին որոշմամբ լուծուած է Կուրճի չոգենաւային ընկ.ը։ Պիտի ծախուին նաեւ ընկերութեան համար գնուած ածխահանքերը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.— Առաւտ. Բ. դատարանը, մանկ հռչակեց Ղալաթիա, Վայվատա ճատտէսի ժամայոյլի վաճառական Թոմաս Ա. Լէֆթէրիսիսը։ Նոյնպէս Պոլիս Բիւրքճի խան, վաճառական Յակոբ Մոմճեան եղբայրները որոնք Վանայ մէջ ճիւղ մը ունին։

ՀՐԴԵՀՆԵՐ.—Տարանէլէ կը հեռագրուի թէ առջի օր հրդեհ մը ծագած է քաղաքին Յունաց Թաղին մէջ, որ այրած է 15է աւելի տուներ և 10է աւելի խանութ։ Այրած տուները աղքատ ընտանիքներու կը պատկանին։

—Այրընի չրջակայ Գըպտիլէր գիւղին մէջ անցեալ ուրբաթ հրդեհ ծագելով այրեցան գնչուներու յատուկ 70 տնակ, 4 խանութ, 50 կամնոց, 60 ախոռ, 3-4000 պարկ արմատք և 15 ասնաուն։ 200 ոսկիի չափ գումար մըն ալ կորուեր է։

ՁԻՈՎ ՄԷԿՏԵՂ ՆՈՎՐ ԻՆԿԱԾ.— Սթէնեացի Ազիզ և ընկերը Սրուանդ առջի առաւ. երբ ձի լուալու համար ծով մտած էին, ինչպէս կ'ըլլայ Ազիզ ձիէն կ'իյնայ և կը խեղդուի։ Դիակը մակուկավարներու կողմէ հանուելով կը թաղուի։

Կարդալ Դ. երես ԱՄՍԹԷԼԻ գարեկոլը

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները.—

ԼՈՆՏՈՆ, 20 Յուլիս.— Անգլիական դահլիճը բողոք մը ղրկեց Բիթերսպուրկ, Ռուսերուն կողմէ անգլիական չոգենաւերուն գրաւման դէմ։

ՊԷՐԼԻՆ.—Պէրլինի թերթերը խիստ լեզու մը կը գործածեն ռուս յանանաւերուն կողմէ գերման չոգենաւերուն վրայ գործադրուած բռնութիւններուն դէմ։

ԲԱՐԻԶ.— Թոքիոյէ կը հեռագրեն թէ Ճարոնի մէջ յուզում կը տիրէ Բորթ-Արթուրի դէմ գործողութեանց դանդաղելուն համար, հակառակ մեծ Սպայակոյտին բացարձակ յայտարարութեանց, թէ մօտալուտ էր բերդաքաղաքին գրաւումը։

—Արտաքին գործոց նախարար Մ. Տէլքասէ որ Բեռերսպուրկ կ'ուղեւորի, պիտի խորհրդակցի պատերազմին առթիւ Զինաստանի հետեւած ընթացքին վրայ, որ ապագային մեծ դժուարութիւններ յարուցանելու երեւոյթը ունի։

ԲԱՐԻԶ.— Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ Քորէայի նեղուցին մէջ Վլատիվոստոքի նաւաբաժնին և Քամիմուրա ծովակալին միջեւ մեծ ճակատամարտ մը կատարուած է։ Երկու կողմի կորուստները յայտնի չեն։

ԾՄԱՆԶՈՒՄԷՒ ԹՎԵՐԹՈՆԸ 113

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

ՎԷՊ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Հեղինակ ԷՄԻԼ ՌՈՇԵՊՈՒՐ — Թարգմանիչ ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՔԷՆԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՁԱԿՍԱԿՔ

«Եթէ առանձին ներկայանամ իրեն, կա՛մ պիտի մերժէ զիս ընդունիլ և կա՛մ բնաւ կարեւորութիւն չպիտի տայ խօսքերուս։ Սակայն եթէ դուք երկոտղով մը զիս ներկայացնէք և ըսէք թէ քանի տարիէ ի վեր ձեր ծառայութեան մէջ կը գտնուիմ, այն ատեն չատ նպաստաւոր կարծիք մը պիտի դոյանայ իմ վրաս և ըրած գիմումս իր օգտակարութիւնը պիտի ունենայ։

Պարոն Լիւսրոզ, բոպէ մը խորհրդածելէ ետքը,

—Ա՛յդ ալ կ'ընդունիմ, Լուի՛զ, ըսաւ միւս համակերպող դէմքով մը, վաղն առաւօտ նամակը պատրաստ է հոս։

Լուիզ երախտագիտութեամբ զեղուն ակնարկ մը ուղղեց իր տիրոջ, և յետոյ խորին ակնածանք խոնարհելով դուրս ելաւ սենեակէն, սիրտը յուզուած մէն ուռած, և անբացատրելի պարտաւորում մը զգալով իր մարմնոյն մէջ։

15.

Հետեւեալ առաւօտ, ժամը ութէն չատ առաջ Պուռեէ պատրաստ կը սպասէր իր տան առջեւ։

Կէս ժամու չափ ետքը խարազանի մը չառաչը լսուեցաւ, և կառք մը կանգ առաւ փողոցին մէջ։ Լուիզ կառքին պատուհանէն դուրս հանեց իսկոյն իր գլուխը, և լուրջ երեւոյթով մը բարեւելէ ետքը երիտասարդը,

—Պատրաստ ենք, այնպէս չէ՞, հարցուց։

—Կատարելապէ՛ս, պատասխանեց գործաւորը անչափ դէմքով մը։

—Ուրեմն հասցէն տուէք և ներս մտէք, ըսաւ Լուիզ նոյն լրջութեամբ։

Պուռեէ անմիջապէս հասցէն տուաւ կառապանին և կառքը ճամբայ ելաւ սրընթաց։

Լուիզ, անվրդով լուութեան մը մէջ, կը խորհրդածէր չարունակ։ Իր դէմքին վրայ աւելի՛ անյողդողդ պատրաստակամութիւն մը կը նշմարուէր այդ դիրքին մէջ։ և յայտնի էր թէ անզուսպ փոյթ մը կը մղէր զինքը դէպի իր առաջադրած նպատակը։

Ճամբան երկար չտեւեց։ Բան վայրկեան վերջը կառքը կեցաւ Տարսի փողոցին անկիւնը, և Պուռեէ ու Լուիզ վար իջան։

Նորաւոյր ճամբաներու մանուածապատ հիւսք մըն էր քաղաքին այդ մասը, ուր չատ ցանցառ թուով տուներ կը տեսնուէին և որուն բնակիչները մասնաւոր պատճառներ ունեցած ըլլալու էին այդ տեղուանքը հաստատուելու համար։

Պուռեէ կառապանին ապարեց որ հոն սպասէ։ Յետոյ երկուքը մէկտեղ առաջանալ սկսան։

Գործաւորը, որ գաղտնապէս Լուիզը կը դիտէր, անոր դէմքին վրայ նկարուած տագնապը նշմարելով,

—Ի՞նչ ունիք, տիկի՛ն, հարցուց, հիւանդ էք արդեօք։

—Ուրեմն հասցէն տուէք և ներս մտէք, ըսաւ Լուիզ նոյն լրջութեամբ։

Պուռեէ անմիջապէս հասցէն տուաւ կառապանին և կառքը ճամբայ ելաւ սրընթաց։

Լուիզ, անվրդով լուութեան մը մէջ, կը խորհրդածէր չարունակ։ Իր դէմքին վրայ աւելի՛ անյողդողդ պատրաստակամութիւն մը կը նշմարուէր այդ դիրքին մէջ։ և յայտնի էր թէ անզուսպ փոյթ մը կը մղէր զինքը դէպի իր առաջադրած նպատակը։

Ճամբան երկար չտեւեց։ Բան վայրկեան վերջը կառքը կեցաւ Տարսի փողոցին անկիւնը, և Պուռեէ ու Լուիզ վար իջան։

Նորաւոյր ճամբաներու մանուածապատ հիւսք մըն էր քաղաքին այդ մասը, ուր չատ ցանցառ թուով տուներ կը տեսնուէին և որուն բնակիչները մասնաւոր պատճառներ ունեցած ըլլալու էին այդ տեղուանքը հաստատուելու համար։

Պուռեէ կառապանին ապարեց որ հոն սպասէ։ Յետոյ երկուքը մէկտեղ առաջանալ սկսան։

Գործաւորը, որ գաղտնապէս Լուիզը կը դիտէր, անոր դէմքին վրայ նկարուած տագնապը նշմարելով,

—Ի՞նչ ունիք, տիկի՛ն, հարցուց, հիւանդ էք արդեօք։

—Հիւանդ չեմ, պատասխանեց Լուիի մայրը թրթռուն ձայնով մը, բայց տեսակ մը դող կը զգամ վրաս։

—Եթէ կը վախնաք, յարեց Պուռեէ կենալով, կրնանք անմիջապէս ետ դառնալ։

—Ո՛չ, ո՛չ, շեշտեց Լուիզ, պէտք է որ տեսնեմ զինքը։ Ասանկ տագնապները կուգան ու կ'անցնին բարեբախտաբար։

Լուիզ պահ մը կեցաւ, թաչկինակովը ճակտին քրտինքները սրբեց և յետոյ խօսքը Պուռեէի ուղղելով,

—Վհռական վայրկեանը հասած է, սիրելիս, ըսաւ, ես ներս պիտի մտնեմ, իսկ դուք դուրսը պիտի սպասէք։

—Բայց եթէ չարիք մը հասցնեն ձեզ, գոչեց Պուռեէ մտահոգ երեւոյթով մը, ես ի՞նչպէս պիտի իմանամ դուրսէն։

—Ատանկ բան չի կրնար պատահիլ, պատասխանեց Լուիզ քմծիծաղով մը, ես ինքզինքս պաշտպանելու չափ ոյժ ունիմ դեռ։

Տարաբախտ կինը քանի մը քայլ առաջացաւ, ուշադրութեամբ զննեց նշանակուած տունը, և ապա կիսաբաց դուռը հրելով, աներկիւղ համարձակութեամբ մը մտաւ նե՛ղ, մո՛ւթ, խոնա՛ւ անցք մը, որուն խորը ցեցակեր փայտերէ չինուած խարխուլ դռնակ մը կար։ Լուիզ հրեց ադ դռնակն ալ և ուղեց ներս մտնել, բայց նոյն միջոցին միջահասակ կին մը դիմաւորեց զինքը և խոժոռ ակնարկով մը չափելէ ետքը այցելուն,

—Մէկ կ'ուզէք, հարցուց դաժան դէմքով մը ցցուելով Լուիզի մուտքին առջեւ։

—Ներեցէք, տիկին, ըսաւ Լուիզ փափկութեամբ, տան տէրը կ'ուզեմ։ Հո՞ս է արդեօք։

—Տանտէրը ե՛ս եմ, չեշտեց կինը ձայնին խստութիւնը առանց մեղմացնելու, ի՞նչ որ ունիք ըսելիք, չուտ ըսէք։

—Կարեւոր բան մը պիտի հաղորդեմ մէկու մը, զոր քանի մը օրէ ի վեր կը փնտռեմ։ Երէկ տեղեկութիւն տուին ինծի թէ փնտռած մարդս Տարսի փողոցին թիւ 8 տունը կը բնակի։ Չեմ գիտեր թէ ստո՞յգ է։

—Այդ մարդուն անո՞ւնը ինչ է։

—Ռամոնո՛։

—Ռամոնո՛, արդարեւ այդ անունով մէկը կը բնակի այս տունը, բայց կը զարմանամ թէ դուք ի՞նչ պատեհութեամբ կ'ուզէք յանձնարարութիւն մը ընել իրեն։

—Այդ կէսը ինծի չի վերաբերիր, տիկին։ Ես բան մը պիտի հաղորդեմ և պիտի մեկնիմ։ Ահա այսչափ։ Հո՞ս է ինքը։

—Հո՛ս է։ Շատ ուշ կ'ելլէ տունէն դուրս, վասն զի առտուները կարգ մը ձեւակերպութիւններ ունի, զորս կը կատարէ անպատճառ։

—Կը հաճի՞ք իր սենեակը ցուցնել ինծի։

—Այդ դուռնէն մտնելէ ետքը, շատակ վեր կ'ելլէք և ձախ կողմերդ կը հանդիպիք սենեակի մը, որ իրն է։ Եթէ կ'ուզէք, ես կանչեմ զինքը։

Տանտիրուհին, առանց պատասխանի սպասելու, քանի մը քայլ ելաւ սանդուղներէն, և ուժեղ ձայնով մը,

—Պարո՛ն Ռամոնո, պառաց, ձեզի մարդ եկեր է, չուտով մէջտեղ ելէք։

Լուիզ գլխու չարժումով մը չնորհակալութիւն յայտնեց և սանդուղներէն վեր ելաւ, սրատրոփ ու դողդոջուն։

Ռամոնո, որ տանտիրուհիին խիստ ձայնէն մեծապէս ազդուած էր տեսակ մը վայրագ մռնչիւնով ընդունեց անծանօթ այցելուն, որուն այս անակնկալ երեւումը ո՛ և մեկնութիւն չէր կրնար վերցնել։

Թշուառականը կը կարծէր թէ իր օրը երեւան հանուած էր ոստիկանութեան կողմէ, որ վայրկեանէ վայրկեան պիտի ձերբակալէր զինքը։ Բայց Լուիզի տեսքը ամէն կասկած փարատեց իսկոյն, և Ռամոնո, իր սենեակին դրան առջեւ արձանացած, սպասեց գործերու ելքին։ Լուիզ դաշն քայլերով առաջացաւ և միշտ նայուածքը յառեց ծերուկին աչքերուն մէջ։

(Շարունակելի)

ՁԱՐԳԱՐԱՆՔ

ՀԱՐԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ԵՒ ԳԱԳՄԱՁԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ Վ. ԱՒԱՆԱՏՈՒՐ

Մ. ՀԻՒՍԷՅԻՆՃԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ, թիւ 7 ճիշդ Սրբոյ Կիրակոս վանքատան դիմաց

Համբաւաւոր եղած այս վաճառատունը, որ 20 տարիներէ ի վեր մեծ համբաւ չահած է հարաւեկան մոմերու, մկրտութեան հագուստներու, կանանց և օրիորդաց գլխարկաշինութիւններու մէջ, այս անգամ աւելի ընդարձակելով իր գործառնութիւնները, վերոյիշեալ վաճառատունը փոխադրուած է։

Այս առթիւ բոլորովին տարբեր դիւրութեամբ և գիներու տարօրինակ ամժանութեամբ կը պատրաստէ ամենապանչելի զարդարուած մոմեր որ միշտ պատրաստ կը գտնուի 30, 40 զոյգէ աւելի, զանազան կառնիներու և ձեւերու։ Ուստի միշտ օգտուելու հաճար գիներու անագին տարբերութենէն, նախ դիմեցէք վերոյիշեալ վաճառատունը, ուրկէ չափազանց գոհունակութեամբ դուրս պիտի ելնէք։ Մի՛ խաբուիք, ուրիշ տեղ ճիւղ չունի և բուն իսկ հեղինակին դիմեցէք։

Կը գտնուին ամէն տեսակ լէմոնի ծաղիկներ, մետաքս երիզ, կրլանա քօղք, ձեռնոց, ծանր մնուկ, արծաթապատ ափսէ եւն. եւն։

Մկրտութեան հագուստներու ճոխ տեսակներ կը գտնուին սիւղէնիի, պրօսէլի, Ռեատաքս օթոմանի, սաթէն լիւքսի և լիւիզինի վրայ ծանր բանուած խիստ ատան գիներով։

Կանանց գլխարկաշինութեան մէջ եւս Պոլսոյ կողմը միայն մէկ հատիկ ըլլալով, այս ճիւղին մղում տալու համար ամէն ջանք և զոհողութիւն ի գործ դրած է չնորհիւ իր առաջնակարգ մօտիներուն և Բարիզի ամէնէն ընտիր գործարաններէն բերել տուած վերջին նորաձեւ ապրանաց ճոխութեան և աղնութեան։

Ուստի կ'արժէ անգամ մը այցելել նոյն վերոյիշեալ վաճառատունը որ մեծ դիւրութիւն մը ըսել է Պոլսոյ կողմը ի, ական սեռին համար։ Կը մրցի Բերայի էն առաջնակարգ վաճառատուններու հետ, կը փափագի խիստ ատան ծախելով յաճախորդ չահիլ։ Կը գտնուին նաև փետուրներ, էքրէթ թաւիշ, վուալէթներ, նաև մանչ տղայոց բազմատեսակ գլխարկներ։

Պատրաստ կը գտնուին դարձեալ ծանր տեսակ խարճեր, կարնիթուններու, թանթելայ և քօրտէլաներու մեծ հաւաքածոյ, ոսնձէ, թաֆթայ, մուլինոը սուչ, սաթէն լիպէրթին, լիւլին, քուէփ անկէ, ֆիչու, կանա Պրասէ, օրիորդաց օժիտի համար ճերմակեղէնք, քրսէ անուշահոտ նիւթեր, ձեռագործի վերաբերեալ ամէն տեսակ նիւթեր, սալօններու համար ծանր տեսակ ծաղկայ էթաժէրներ, մեծ թաւիշէ տերեւներ (սագմիներ, կողովներ)։ Ուստի փութացէք դիմելու սոյն հազուագիւտ վաճառատունը։ 48

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Հագուստի խնդիրը վերջնականապէս լուծուած է այլ եւս։ Պատրաստ զգեստեղէնի մեծ վաճառատունը՝ ԷՄՆԻԵԷԹ որ Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամի հրապարակն Քրէթի Լիսճէ դրամատան վրայի յարկը հաստատուած է, երկի մարդոց եւ տղոց յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու մեծ մթերք մը ունի միօր, որոնք խիստ նուրբ, ձեւաւոր եւ վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած են ու ամէն խակի յարմար, եւ ժան գիներով կը ծախուին։

ԷՄՆԻԵԷԹ վաճառատունը իր կերպասները ուղղակի եւրոպական մեծ գործարաններէ մեծամասնակ բերել տալով զանոնք ամէնէն ճարտար դերձակներու ձեռքով հագուստի կը վերածէ, այս բացառիկ պատճառով վաճառատան մէջ մեծ քանակութեամբ պատրաստ զգեստ հագուստները ամէն եղանակի նորաձեւութեան կը յարմարին եւ չափի վրայ կարուածներէն բնաւ չեն զանազանիր։ Ամէնէն աւելի հաճոյակի տեր ու դժուարահաճ անձինք անգամ գոհ կը ըլլան ԷՄՆԻԵԷԹի հագուստներէն, որոնք այսչափ կատարելագործութիւնով հանդերձ դիմացկուն ու դիւրամաշելի ըլլալու առաւելութիւնն ալ ունին։ Մեր գրածներուն ճշմարտութիւնը հաստատելու համար բաւական է անգամ մը այցելել ԷՄՆԻԵԷԹ վաճառատունը։ Կիներու յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու համար յատուկ մասնաճիւղ մը կայ վաճառատան կից։ Գիները ճշմարտապէս վերջնական են. զեղչ չկայ բնաւ։ 48

ՏՕՔԹ, ԵՈՐԿԻ ԱՆԹՈՆԻԱՏԻ

Վկայեալ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Հիւանդ կ'ընդունի, ամէն օր, Եւրոպական ժամը առտուան 8էն մինչեւ իրիկուան ժամը 9, Բերա, անգլիական դեսպանատան մօտ, Սէրգիս փողոց թիւ 20 տունը։

Գաղիական և մորթի հիւանդութեանց մասնագէտ է և Վիեննայի մէջ իր երկարամեայ պաշտօնավարութեամբ ստացած է ճարտար փորձառութիւն մը և իրեն դիմողները կը դարմանէ գիտական վերջին պահանջումներով։

Գաղիական և մորթի հիւանդութիւններէ զատ ուրիշ ախտերէ վարակեալները չի դարմաներ։ 50—4

Լ'ԻՐԼԻՕՆ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՎԷ ԷՕՍՐ ԻԶՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱՍԸ

1828 ՎԷ 1829ՏԱ ԹԷՍԻՍ ԳԷԼԷՆՄԸՆ

Մէրէզգի իսարէսի — Բարիզտի, Վանսօտ մէյտանընտա 9 ճիւմէրօլը տայիրէի խուսուսիլէրիճնտ

ՀԱՔԻԼ ՇԻՒՊԷՍԻ

Մէրմայէ վէ իմթիհան 119,000,000 ֆր.
1903ին թահսիլաթը 25,000,000 »
Թէսիէ օլունան զիյան 284,000,000 »
Սիկուրթայը էմվալքն դէյմէթի 22 միլիառ։

ԷՄՄԻՐԻ ՇԻՒՊԷՍԻ

Մէրմայէ վէ իմթիհան 161,500,000 ֆր.
1903 բրիմ թահսիլաթը 12,000,000 »
Թէսիէ օլունան զիյան 130,000,000 »
Սիկուրթատաօլանէօմիւր 278,000,000 »

ՊՈՒՇԻՐԷԹ կաեէթ միւսահա չէրուրթ իլէ Թիւրքիատա սիկուրթա գայտ իտիր ԷՕՄԻՒՐ ՍԻԿՈՒՐԹԱ չիւպէսի տախի միւխթէլիֆ սուրէթատ վէ խուսուսի էվվէն ֆիյաթլարլա էօմիւր տիկուրթա խաէր։

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ՊԱՆԴԱՍԸ՝ «Օսմանլը Պանքասը» սրը. Թիւրքիա վէ Մէմալիքը Շարգիյէ իչուն միւսիրիյէթը ումումիյէ = Սթամպօլտա, Սուլթան Համամընտա, Բաթրրոնը Օղլու Բասաժը

Միւսիրի ումումիսի — ՍԻՄՕՆ ՔԱՔՍԷՐԼԵԱՆ

Միւսիր մուավինի — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Ղալաթատա պրուճա պիր Շիւպէսի օլտուղը կիսի՝ Մէմալիքը Մահրուսէնին հէր Թարաֆընտա տախի խուսուսի ժամանակը վար սրը։ 49

ԳԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԹՆԱՅՈՂԱԿԱՆ

Պոլսոյ ամէնէն հին դեղարաններէն հանրածանօթ ԻՐԻԴԱԲՈՒԼԸԻ դեղարանը — որ 150 տարուան գոյութիւն մը ունի — այս անգամ իր հասատտութեանը տուած է եւրոպական նոր դրութեամբ ծաւալ մը։ Դեղերու թարմութիւնը ապահովցնելու համար Եւրոպայի մեծ գործարաններուն հետ յարաբերութեան մէջ մտնելէ յետոյ՝ մասնաւոր սենեակ մըն ալ սարքած է ուր կ'այցելեն յաջորդաբար Մայրաքաղաքիս համբաւաւոր բժիշկներէն ոմանք որոնց իւրաքանչիւրն իր «մասնագիտութեան» մէջ կը դարմանէ զանազան հիւանդութիւններ. ինչպէս, թոքի, լեարդի, պէօվրէկի, բերնի, ականջի, ղղային այլազան հիւանդութիւններն, գաղիական ախտ և անոր յարակից պարագաները, մորթային ևն. ևն.։

Վերոյիշեալ տոքթորներէն թուենք

Տր. Գր. Ճէլալ էֆ. Դշ. օրերը կէս օրէն վերջ
Տր. Ի. Պողոսեան էֆ. Շբ. » » » » (Ղղային հիւանդ.)
Տր. Գ. Ֆինճանճեան էֆ. Բշ. Նչ. Ուր. » »
Տր. Պ. Գալայճեան էֆ. Դշ. Ուր. Շբ. կէս օրէն վերջ

Դարմանատունը վարկ մըն ալ բացած է Պոլսոյ արուարձաններէն իրեն դիմող «ծանօթ» յաճախորդներուն։ Հասատտութեան ի վաղուց ունեցած սկզբունքին համաձայն — որ է ուղղամտութիւն — դեղագործութիւն պատճէնը միշտ կէտ առ կէտ կը գործադրուին կատարեալ խղճի մտօք։ Աւելցուցէք այս առաւելութիւններուն գիներու մասին ընծայուած անմրցելի պայմաններն՝ ու այն ատեն գոհունակութեամբ պիտի դիմէք առ դեղարանն

ԻՔԻ — ՔԱԲՈՒԼՈՒ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ Պ. ԹԻԼԼՊԷՆՏՃԵԱՆ

ՊԱՀՃԷ ԳԱԼԱՏԻ ԹԻՒ 32

Ուրբաթ օրերը բժիշկները ձրի կը ցային առաւօտուընէ մինչեւ երեկոյ

ԸՆՏԻՐ ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ՓՈՇԻ 1—30

ԱՄԷՆ ՃԱՇԱԿԻ ՔԱՐՄԱՐ

ՀՈԼԱՆԴԱՅԻ ԱՇԽԱՐՀԱԾԱՆՈՒ ԱՄՍՔԷԼԻ ՍԵՒ ՈՒ ՃԵՐՄԱԿ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ԱՌԱՆՑ ԱԼԿՕՀՕԼԻ ԱՆԱՐԱՏ ԵՒ ՀԱՄԵԼ

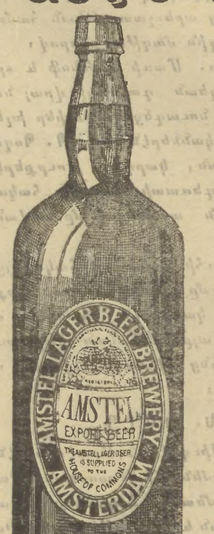

Գարեջուրը երբ իր բնական զուտ նիւթով և առանց ալէօլի պատրաստուի, մարսեցուցիչ և կազդուրիչ յատկութիւններէ զատ, նաև խիստ օգտակար կ'ելլայ ամէն անձանց, կանանց, ու նոյն իսկ տղայոց համար։ Ամէն անոնք որ ճաշ ատեն կամ առաջ գարեջուր գործածել կը փափաքին, թող հաճին սոյն ՀՈԼԱՆԴԱԿԱՆ ԱՄՍԹԷԼԻ գարեջուրը խմել, որ՝ուն համեղ, զուտ և ամենաբնական յատկութիւնը, ամէն տեղ ծանօթ ըլլալուն, գովել աւելորդ է։

Խել մը անձինք սառին կարգի տակառի գարեջուրները չիշերու մէջ լեցնելով, սկսած են ծախել իբրեւ ճշմարիտ օրիթինալ գարեջուր։ Այսչափսի կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է միշտ պահանջել չիշերուն վրայ սա էթիքէթը։

Գիները խիստ դիւրամատչելի են։ — Կը գտնուի մեծ նպարավաճառներու խանութները, գեղի մթերանոցները, դեղարանները և մեծ ճաչարանները։ Ընդհանուր կեդրոնատեղին է, Պոլիս, Եէնի-Ճամի ճառատի, Ֆինարգլեան խան, Գ. ՆԷՎՐՈՒԶԻ մթերանոցը։

Bière d'Amstel, HOLLAND 1—25

ԳԵՂԱՐԱՆ

ԽԱՉԻԿ ՖԷՄՋԵԱՆ

Կ. Պոլիս, 261 Մահմուտ Փաշա Պազի, աղբիւրինճկից 261

Սոյն բազմամեայ դեղարանը, այս անգամ նոր կազմակերպութիւն մը ստացած ըլլալով, Խաչիկ Ֆէմճեանի կողմանէ, քիչ առնուազն մէջ պատիւը ունեցաւ գնահատուիլ յարգոյ հասարակութենէն, որմէ քաջալերուելով այս անգամ պէտքը կը զգայ իրեն ուղղութիւնը և նպատակը ներկայացնել հանրութեան։

ՆՊԱՏԱԿ.— Գոհ ձգել իր յաճախորդները՝ դեղերու թարմութեամբ, դեղագրերու արագ և ճշդապահ պատրաստութեամբ, գներու չափաւորութեամբ և արուեստին խղճամիտ գործադրութեամբ։

ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ.— Մաքրութիւն, ապանեխման դրութիւն և պարկեշտութիւն դեղարանին սկզբունք եղած են։

Բանակցած է Եւրոպական տան մը հետ՝ ամէն շաբթու պատուաստի թարմ քիւպեր (աբզ գալեմի) բերել տալու։

* * *

Ամէն օր Դեղարան յաճախող Հայ և օտարազգի բժիշկներէն յիշենք մասնաւորաբար հանրածանօթ ԲԺԻՇԿ ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ ԷՖԷՆԴԻ՝ որ ամէն Գշ. Եշ. Շբ. օրեր ժամը 8—11 իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ իրեն ծանօթ փորձառութեամբ և մասնագիտութեամբ, դեղարանին մասնաւոր դարմանարանը։

Առանձնաբոյժ Վռամշապուհ էֆ. Թաչճեան եւս ամէն առաւօտ մինչեւ ժամը 5 սոյն Դեղարանը կը գտնուի և ակռայի հիւանդութիւնները կը դարմանէ, պատրաստելով նաև արհեստական նուրբ ակռաներ։

ԴԵՂԱՐԱՆԸ ՈՒՆԻ ՆԱԵՒ ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՍՊԱՍ 49

ԱՐՍԼԱՆԼԸ ՄԱՂԱԶԱ

Սուլթան Համամընտա Հանօթուլօ խանընտա 8 Նումէրօլը պէօյիւք մէֆրուշաթ մաղազատա պու տէֆա էվրօբատան ճէլպ իթթիխիմ հէր տիւրլիւ մօպիլեալարը ղայէթ էհվէն ֆիյաթ իլէ ֆիրուխթ իթտիեիմէն, պունլարտան մատտա Ամերիքան գոնսոլ, այնա վէ օրթա մասալարը, եալտրզլը պէօյիւք այնալար, եալտրզլը վէ ճէվիզլի ժարտնիէրէր, եալտրզլը վէ ճէվիզլի քանսոլլար, բիրինճ վէ տէմիր քարեօլալար, թէլտէն եաթագլար, հէզարէն սանտալիէլէր վէ թամամ սօֆրալարընա մախսուս էվրօբա սանտալիէլէրի, վէ պահճէ սանտալիէլէրի, վէ էթմէժլէր, էնվալի տիւրլիւ սիկարա իսկէմլէլէրի, այնալը էսվապ մալալարը, ճէվիզլի, զէյթուն վէ պէյազ ճառբ քարեօլալար վէ լավամանօլար, լաքէ վէ եալտրզլը օտա թագըմլարը, սէֆէֆիլ քարեօլա վէ օտա թագըմլարը վէ զայրի հիմ. հէր նէ սրբարը՝ օլունուրսա կէրէք էվրօբատան կէթիրթմէք վէ կէրէք Սթամպօլտա քէնտի ֆապրիքամտա ղայէթ տրգգաթ իլէ եարթըրմագ իւզրէ հազըրլամ։ Մաղազամըն տէբօլարը Մահմուտ Բաշատա Ֆիւրչէի խանընտա օլուպ քօրնիլ վէյէր։ Չիվէ չըպու-քլարը, գալըն վէ ինճէ սանտրգայնալարը ղայէթ էհվէն ֆիյաթլա ֆիրուխթ իթտիկիմի միւհթէրէմմիւթիւրիւէրիմ իլան, վէ պիր տէֆա մաղազամա թէչրիֆլէրինէ ինթիզար էդէրիմ։

10—3 ԼԷՕՆ ՖՐԻՏՄԱՆ

ՈՍԿԻ ՄԻՏԱԼ, ԲԱՐԻԶ 1900

6

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ-ՔԱՐՄԷԼ ԸՆԿ.

ԱՆԱՐԱՏ ԳԻՆԻՆԵՐ ԵՒ ՔՕՆԵԱՔՆԵՐ

ՌԻՇՕՆ-ԼԸ-ՍԻՕՆԻ (Պաղեստին) մեծ մառանցներէն

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ. — ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԵՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Ղալաթիոյ Քարափը, Սիրէ Ֆրանճէզ, թիւ 145—147

Բարիզի բժշկ. կառուցն բրօֆէսէօր Ժ. ԲՈՒՇԷԻ
Պոռտոյի գիտական կառուցն Բրօֆ. ԿԱՅՕՆԻ
Համալսարկի քաղաքապետութեան քիմիագէտ՝ Ս. Է. ՆՕՔԻ և այլ նշանաւոր գիտուններու վկայութեամբ,

ՄԵՐ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ

ԲՆԱԿԱՆ, ՕԳՏԱԿԱՐ ԵՒ ԴԱՐՄԱՆՈՂ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԵԼ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ